

Číslo výtlačku:

KONCEPCIA ROZVOJA ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ V ZRIAĐOVATEĽSKEJ PÔSOBNOSTI MESTA MARTIN DO ROKU 2010

Smernica pre integrované manažérske systémy

SM-IMS-050

Meno	Funkcia	Podpis	Dátum
Vypracoval: Mgr. Alena Schimíková	poverená vedením OŠ		31.3.2005
Preveril: Ing. Miroslav Vereš	prednosta MsÚ		31.3.2005
Schválil: Ing. Stanislav Bernát	primátor mesta		31.3.2005

OBSAH

ÚVOD	5
1. TRANSFORMÁCIA VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ SÚSTAVY SR	7
1.1. Vývoj v rokoch 1989 – 2004	7
1.2. Základné východiská a súčasné trendy vo výchovno-vzdelávacom procese v základných školách a školských zariadeniach	9
1.3. Tendencie ďalšieho vývoja výchovno-vzdelávacej sústavy	11
1.4. Prognóza regionálneho školstva v SR do roku 2025	12
2. ROZVOJ ŠKOLSTVA V MESTE MARTIN	16
2.1. SWOT analýza	16
2.2. Strategické ciele	17
3. SÚČASNÝ STAV, OČAKÁVANIA A ZÁSADY VÝVOJA	18
3.1. Základné školy	18
3.1.1. Základné školy v meste Martin v školskom roku 2004/2005	19
3.1.2. Prehľad demografického vývoja v meste Martin	20
3.1.3. Návrhy na riešenie siete základných škôl	22
3.1.4. Konceptné zámery rozvoja základných škôl v meste Martin	24
3.2. Cirkevné a súkromné školy	30
3.3. Špeciálne školstvo	31
3.4. Základné umelecké školy	31
3.5. Školské zariadenia	33
3.5.1. Predškolské zariadenia – Materské školy	33
3.5.1.1. Materské školy v meste Martin v školskom roku 2004/2005	34
3.5.1.2. Návrhy na riešenie siete materských škôl	35
3.5.1.3. Konceptné zámery rozvoja materských škôl v meste Martin	36
3.5.2. Zariadenia pre výchovu v čase mimo vyučovania	40
3.5.3. Zariadenia výchovného poradenstva	43
3.5.4. Školské účelové zariadenia – Školské jedálne	43
3.6. Zabezpečovanie rozvoja športu v školách a školských zariadeniach	43
3.7. Vzdelávanie detí zo sociálne menej podnetného prostredia a rómskych detí a mládeže	44
4. FINANCOVANIE ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ	46
4.1. Základné školy	47
4.2. Školy a školské zariadenia v originálnej kompetencii	48
4.2.1. Materské školy	48
4.2.2. Zariadenia školského stravovania	49
4.2.3. Školské kluby detí	49
4.2.4. Základná umelecká škola a centrum voľného času	50
4.3. Technické opatrenia na zníženie prevádzkových nákladov škôl	50
5. RIADENIE ŠKOLSTVA	51
ZÁVER	55
POUŽITÁ LITERATÚRA	57
PRÍLOHY	59

Ú V O D

„Najväčšia nádej národa je v správnej výchove detí.“

Erasmus

Vstúpili sme do vysoko pretechnizovanej informačnej éry, ktorá si vyžaduje iné typy zručností a iné povedomie. Tieto zručnosti sa týkajú vzťahov a zohľadňujú podmienky, v ktorých sa ľudstvo nachádza. Sú založené na niektorých starých demokratických hodnotách, ako rešpektovanie individuálnych rozdielov, či už kultúrnych, rasových, náboženských, alebo rozdielov odlišných životných štýlov. Rodičov a pedagógov to podnecuje opäť sa vrátiť k hodnotám, minulosti často zaznávaným, ako altruizmus (nezištná starostlivosť o blaho iných ľudí), ohľaduplnosť, spolupráca a vytváranie rovnocenných podmienok pre všetkých ľudí našej pluralistickej spoločnosti. Najnovšie výskumné štúdie označujú tieto kvality za základné, no v našom živote menej uplatňované hodnoty „návykov srdca“.

Výchova každej ľudskej bytosti v každom veku musí plniť viac funkcií, ktoré poznamenávajú a orientujú proces výchovy a vzdelávania na tieto ciele:

- Získavanie vedomostí
- Usporiadanie myslenia a rozvoj kritického posudzovania
- Rozvoj sebazpoznania a vedomia vlastného talentu ale i obmedzenia
- Učenie ako prekonávať nežiadúce impulzy a deštruktívne chovanie
- Stále prebúdzanie tvorivosti a predstavivosti
- Osvojovanie si odpovedajúcej role v živote spoločnosti
- Umenie komunikácie s ostatnými
- Pomoc pri adaptácii a príprava na prijímanie zmien
- Získavanie súhrnného pohľadu na svet
- Pohotovosť pri riešení problémov

Ak sa tieto základné hodnoty majú stať súčasťou výchovno-vzdelávacieho systému, bude potrebné stanovovať nové ciele osobného rozvoja pre všetkých, ktorí sa podieľajú na vzdelávaní, aby boli schopní vykonať zmenu v školskom systéme. Znamená to prácu na multikulturálnej úrovni.

Na barcelonskom zasadnutí EÚ v marci 2002 boli schválené oblasti vzdelávania:

- Vedieť sa učiť
- Komunikácia v materinskom jazyku
- Komunikácia v cudzom jazyku
- Informačné a komunikačné technológie
- Matematické, prírodovedné a technické odbory
- Podnikateľstvo
- Medziľudské a občianske kompetencie
- Všeobecný kultúrny prehľad

Vláda SR vo svojom programovom vyhlásení z novembra 1998 uvádza: „...vláda SR považuje výchovu a vzdelávanie za jednu zo svojich najvýznamnejších trvalých priorít. Chce vytvoriť spoločnosť, v ktorej vzdelávanie bude zdrojom dlhodobej prosperity Slovenska, čo ovplyvní postavenie Slovenska v Európe, ako aj všestranný rozvoj osobnosti a uplatnenie každého občana... Vláda vytvorí dlhodobú koncepciu rozvoja výchovy a vzdelávania... tak, aby sa stala základom rozvoja školstva na najbližších 15-20 rokov bez ohľadu na striedanie vlád...“

Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov vychádza z ambície **načrtnúť ľudskú spoločnosť na základe humánno-tvorivej výchovy** pre nové tisícročie. Je to veľký cieľ hraničiaci s víziou, ale bez veľkých snov by dnes neexistovalo ľudstvo. Lebo, parafrázujúc Marca Aurélie "človek má takú cenu, akú cenu má to, o čo sa snaží". Myslíme si, že to platí aj o našom štáte a spoločnosti.

Pri tvorbe koncepcie rozvoja školstva v meste Martin vychádzame z príslušných dokumentov a z poznania úrovne výchovy a vzdelávania nášho školstva, z koncepčných materiálov škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin a projektu Milénium – koncepcie rozvoja výchovy a vzdelávania v SR.

Na stanovenie a určenie východísk a podnetov na rozvoj školstva v meste Martin, musíme poznať silné a slabé stránky našich škôl a školských zariadení a určiť strategické ciele, ktoré budú kompatibilné s ich strategickými cieľmi a s národným programom výchovy a vzdelávania.

Bezprostredným podnetom na vypracovanie návrhu koncepcie bol prechod kompetencií v oblasti školstva na samosprávu a taktiež „Vízia mesta Martin“, v ktorej sa o.i. uvádza:

„Podporujeme aktivity na zmysluplné využitie voľného času, rozvoj školstva a zdravotníctva.“

Koncepcia vychádza z očakávaných požiadaviek a potrieb blízkej a vzdialenejšej budúcnosti. Je reakciou na existujúci, nie dobrý stav školstva. Koncepcia sa dotýka širokej verejnosti, má teda predstavovať určité nasmerovanie, aby sa všetci zainteresovaní uberali približne rovnakým smerom.

1. TRANSFORMÁCIA VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ SÚSTAVY SR

1.1. Vývoj v rokoch 1989 - 2004

Ideovým základom školskej politiky a koncepcie výchovy a vzdelávania i celej výchovno-vzdelávacej sústavy do roku 1990 bol projekt Ďalší rozvoj čs. výchovno-vzdelávacej sústavy, prijatý ešte v podmienkach ČSFR (r.1976) a kodifikovaný školskými zákonmi v rokoch 1978 a 1984 (o sústave základných a stredných škôl, zákonom o školských zariadeniach, zákonom o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a zákonom o vysokých školách r.1980).

Historicky prevratné politicko-spoločenské a sociálno-ekonomické zmeny, ku ktorým u nás po novembri 1989 došlo, si logicky vynútili aj zásadné právne, pedagogicko-organizačné, ale najmä aj ideovo-pedagogické zmeny v oblasti výchovy a vzdelávania a jeho riadenia. Takáto transformácia koncepcie obsahu, organizácie a riadenia si vyžiadala aj zmeny príslušných školských zákonov a nadväzných záväzných predpisov i nové právne normy s osobitným zreteľom na aktuálne medzinárodné dokumenty a odporúčania v oblasti výchovy a vzdelávania.

V legislatívno-právnej oblasti išlo o zásadné úpravy platného školského zákona alebo o prípravu a vydanie nových zákonov o výchovno-vzdelávacej sústave a jej riadení, najmä:

- zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve (r.1990, so zásadnými zmenami r.1996, 1999, 2001 a 2003),
  - zákona o školských zariadeniach (r.1993, s novelou r.2001),
  - zákona o financovaní školstva (r.2001 a r.2003),
- a o celý rad nadväzných záväzných vykonávacích noriem.

Vypracované boli aj návrhy **novej koncepcie rozvoja výchovno-vzdelávacej sústavy** (v rokoch 1991, 1994, 1996), ktoré však neboli celospoločensky odobrené a realizované. V roku 2002 bola prijatá nová koncepcia výchovy a vzdelávania **Milénium – Národný program výchovy a vzdelávania na najbližších 15 - 20 rokov** ako ideový a vecný podklad návrhu nového školského zákona o výchove a vzdelávaní v základných a stredných školách a školských zariadeniach. Návrh školského zákona je predmetom verejnej diskusie, s tým, že mal byť prijatý do konca r. 2004.

Školská politika v etape transformácie celej spoločnosti v 90. rokoch sa však uskutočňovala za nepriaznivých sociálno-ekonomických podmienok. Vyplývali najmä z poklesu výkonnosti ekonomiky a vysokej nezamestnanosti obyvateľstva, vrátane absolventov škôl, ktoré viedli k zníženiu dopytu po kvalifikovanej pracovnej sile a k zníženiu sociálnej funkcie výchovno-vzdelávacej sústavy (k úbytku materských škôl, školských klubov, mimoškolských výchovných zariadení).

Dôsledkom toho bola nežiaduca zmena hierarchie hodnôt a vyostrenie sociálnej diferenciacie obyvateľstva s nepriaznivými politicko-spoločenskými dôsledkami: nestabilitou politických štruktúr, vlády i vedenia ministerstva školstva, ktoré v týchto podmienkach nemohlo sústrediť pozornosť predovšetkým na riešenie zásadných otázok koncepcie výchovy a vzdelávania, prognóz rozvoja výchovno-vzdelávacej sústavy a na prípravu kvalitnej školskej legislatívy ako rozhodujúcich nástrojov riadenia.

Napriek uvedeným problémom podarilo sa v transformácii školstva a v rozvoji výchovno-vzdelávacej sústavy dosiahnuť vcelku **pozitívne výsledky**, najmä:

- zabezpečiť nové **modernejšie poňatie koncepcie** obsahu a organizácie práce v základných, stredných a na vysokých školách zodpovedajúce európskym štandardom,
- **odstrániť** jednostranné **ideologické nánosy** vo výchove a vzdelávaní,
- diverzifikovať strnulý systém jednotného školstva a umožniť aj **zriaďovanie alternatívnych, cirkevných a súkromných škôl**,
- výraznejšie **diferencovať vzdelávanie v základných školách** a gymnáziách,
- **modernizovať obsah vyučovania**, vydať **nové učebné plány a osnovy** pre základné a stredné školy
- demokratizovať a **decentralizovať systém riadenia a správy školstva**, uplatniť v ňom princíp samosprávnosti, subsidiarity, **umožniť školám získať právnu subjektivitu**
- úspešne zabezpečiť **predĺženie povinnej školskej dochádzky** na 10 rokov a predĺženie základnej školy na 9 rokov,
- zaviesť nové výchovno-vzdelávacie programy **pre rómske deti**,
- upraviť a realizovať nové kvalifikačné požiadavky na odbornou-pedagogickú spôsobilosť pedagogických zamestnancov a **zabezpečiť ich ďalšie vzdelávanie**,
- v súlade s novým Zákonníkom práce vydať **nový pracovný poriadok** pre pedagogických zamestnancov,
- realizovať nové poňatie výchovy a vzdelávania **zdravotne postihnutých žiakov**,
- prijať návrh **zákona o financovaní školstva** (r.2001, 2003),
- vybudovať nezávislú **Štátnu školskú inšpekciu**,
- prehĺbiť **medzinárodné styky a spoluprácu** škôl a školských zariadení,
- sčasti uplatniť podnety z návrhov nových koncepcií rozvoja školstva (r.1991, 1994, 1996) a **pripraviť na realizáciu novú koncepciu** výchovy a vzdelávania s národným programom výchovy a vzdelávania a koncepciu vysokoškolského vzdelávania pre 21. storočie (r.2001),
- pripraviť na schválenie návrhy **nových školských zákonov** o základných a stredných školách, školských zariadeniach, pre vysoké školy a ďalšie vzdelávanie.

Niektoré dlhodobé programové úlohy sa však **nepodarilo** včas a úspešne **splniť** alebo splniť **len čiastočne**:

- nepodarilo sa dosiahnuť základný programový cieľ, aby v praktickej politike štátu mala **výchova a vzdelávanie prioritné postavenie** ako jeden z rozhodujúcich zdrojov a činiteľov sociálno-ekonomického rozvoja,
- napriek vytvoreniu samosprávnych orgánov na úseku školstva, nepodarilo sa získať **účinnjšiu podporu sociálnych partnerov školy** a ich aktívnu spoluúčasť na výchove a vzdelávaní a jej riadení,
- školstvo nedostávalo **dostatok finančných prostriedkov** na zabezpečenie potrebných materiálno-technických podmienok rozvoja a prevádzky, dokonca ich podiel (% HDP) poklesol, čo malo za následok zadĺženie školstva a zaostávanie jeho vybavenosti, najmä modernou informačnou technikou,
- **úroveň odmeňovania pedagogických zamestnancov zaostala, je nízka** a nedosahuje priemernú úroveň odmeňovania v ostatných odvetviach, čo má za následok odchod kvalifikovaných učiteľov zo školských služieb, zhoršenie kvalifikačnej štruktúry učiteľov a odbornosti vyučovania,
- návrhy nových koncepcií výchovy a vzdelávania (r.1991, 1994, 1996) a návrhy nových školských zákonov pre základné a stredné školy neboli prijaté, **realizácia koncepcie Milénium mešká**,
- rozvoj jednotlivých druhov škôl a školských zariadení bol nerovnomerný a nezodpovedal strategickým potrebám rozvoja jednotlivých odvetví hospodárstva a

kultúry, zaostal najmä rozvoj školských zariadení poskytujúcich aj sociálne služby (materské školy, mimoškolské výchovno-vzdelávacie zariadenia, zariadenia školského stravovania a internáty), čím sa **oslabila sociálna funkcia výchovno-vzdelávacej sústavy** i rozvoj nadštandardných (nepovinných, záujmových) aktivít škôl,

- **sieť škôl je nehospodárna, neracionálna**, často neodôvodnene rozdrobená, na jej racionalizáciu a z hospodárnenie sa dostatočne nevyužívali možnosti integrácie škôl a školských zariadení,
- na riešenie závažných aktuálnych i strategických úloh školstva sa dostatočne nerozvinul vedecko-pedagogický výskum a tvorivé využívanie zahraničných poznatkov a skúseností.

Okrem uvedených nových školských právnych noriem a pedagogických koncepcií podmienky rozvoja výchovno-vzdelávacej sústavy výrazne ovplyvnili aj nové súvisiace právne normy, ktorými sa nanovo upravuje pôsobnosť a organizácia štátnej správy a samosprávy (najmä zákon o obecnom zriadení, zákon o pôsobnosti vyšších územných celkov, zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve (r. 1990, 2001, 2003) a v pracovnoprávných veciach nový Zákonník práce a zákony o štátnej a verejnej službe).

1.2. Základné východiská a súčasné trendy vo výchovno-vzdelávacom procese v základných školách a školských zariadeniach

K premene školy, ktorá bude schopná pripraviť mladú generáciu pre život v 3. tisícročí, je potrebné urýchlene urobiť niektoré zmeny:

- **zmena filozofie školy** - direktívnu školu premeniť na školu humánnu, kreatívnu,
- **zmena osnov - kurikulárna transformácia**, to znamená, aby sa žiaci neučili nepotrebné veci, ale aby sa učili veci naozaj potrebné pre kvalitný život,
- **zmena prípravy učiteľov** - aby sa namiesto vzdelávateľov vychovávali viac vychovávateľa, namiesto diktátorov a manipulátorov priatelia a facilitátori žiakov,
- **zmena systému riadenia škôl** - znamená decentralizovať riadenie, požadovať väčší vstup rodičov do škôl, definovať štátne riadenie škôl po novom, vypracovať celoštátne štandardy atď.

Hlavné smery kritiky tradičnej školy:

- Škola človeka profesionalizuje, ale nepoľudšťuje; socializuje, ale nepersonalizuje; učí, ale nevychováva; zamestnáva, ale nerozvíja.
- Škola sa uzatvára – nepúšťa rodičov, ale najmä v škole sa nedeje to, čo je aktuálne vonku.
- Škola je v bezpečnej vzdialenosti od života.
- Škola produkuje poznatky užitočné len pre školu, slúžia len k tomu, aby boli zopakované ako sa to vyžaduje. Je to podvodná náhrada za skutočné poznanie života.
- Škola pripravuje žiakov pre ďalšiu školu, nie pre život.
- Tradičná škola je pasívna, reproduktívna, transmisívna.
- Pasívna škola je súčasne antisociálna aj antiindividuálna.
- Narastá pedagogénne ohrozenie dieťaťa – špecifické narušenie osobnosti a vývoja v mene výchovy. Bezpečné prostredie a neprítomnosť ohrozenia znamená 90% úspechu v učení.

- Sebaznehodnocujúce sebapoňatie žiaka je horšie, ako jeho nižšie schopnosti. Vzťah sebapoňatia a prospechu je výraznejší, ako vzťah inteligencie a prospechu.

Pre efektívny výkon povolania je potrebné u žiakov a študentov **rozvíjať kľúčové kompetencie človeka**. Za kľúčové kompetencie považujeme:

- **komunikačné schopnosti** a spôsobilosti to znamená ústne a písomne sa vyjadrovať, vysvetľovať, čítať s porozumením, vyhľadávať, uchovávať a používať, komunikovať informácie, tvoriť informácie a to aj v cudzích jazykoch,
- **personálne a interpersonálne schopnosti** - obsahujú spôsobilosti sebazdokonaľovania a výkonnosti, schopnosti racionálne a samostatne sa celý život vzdelávať, učiť sa, kontrolovať, regulovať svoje správanie, patrí sem sebatvorba, tvorba progresívnych medziľudských vzťahov, schopnosť pracovať v tíme, preberanie zodpovednosti, schopnosti starať sa o svoje zdravie a životné prostredie, byť tolerantným, rešpektovať všel'udské etické hodnoty, uznávanie ľudských práv a slobôd, a.i.,
- **schopnosti tvorivo a kriticky riešiť problémy**, identifikovať ich, analyzovať, navrhovať riešenia, spätnoväzobne ich zhodnocovať a učiť sa z nich, vedieť pracovať aj v náročných, záťažových podmienok,
- **pracovať s modernými informačnými technológiami**, zručnosti pracovať s osobným počítačom, internetom, využívať rozličné informačné zdroje a informácie v pracovnom aj v mimopracovnom čase, v odbornom a prírodovednom vzdelávaní patrí medzi kľúčové kompetencie aj realizácia numerických, symbolických aplikácií,
- zaradiť do vzdelávania problematiku **komplexného programu výchovy k zdraviu**,
- **formovať občiansku spoločnosť**, ide o schopnosť občanov prispievať na miestnej, štátnej, európskej i globálnej úrovni k rozvíjaniu demokratického systému spoločnosti, k trvale udržateľnému hospodárskemu a sociálnemu rozvoju štátu so zodpovednosťou voči životnému prostrediu a zachovaniu života na zemi.

Základné princípy výchovy a vzdelávania v období zmien:

- **princíp celoživotného vzdelávania**, t.j. od vzdelávania v predškolskom veku, cez formálne školské vzdelávanie, vzdelávanie v inštitúciách a podnikoch až po vzdelávanie dôchodcov za účelom naplnenia ich osobných záujmov;
- **európska dimenzia vo vzdelávaní** ako princíp hovorí o tom, aby sme pripravili zodpovedných občanov integrovanej Európy, teda rozvíjať vzájomné porozumenie, chápanie rozdielov a zhodností v európskej kultúre, poznanie a rešpektovanie historických i súčasných socio-ekonomických, kultúrnych i politických procesov v Európe, podporovať spoločné hodnoty, vzájomnú toleranciu, rozvíjať medzinárodnú spoluprácu;
- **zabezpečenie rovnosti šancí**, spravodlivosti, zabezpečenie rovnakého prístupu a možností vzdelávania pre všetkých občanov EÚ;
- **princíp humanizácie** výchovy hovorí o orientácii na osobnosť vzdelávajúceho sa ako ľudskej individuality s právom na vlastné rozhodovanie, vlastný rozvoj;
- **princíp kvality** hovorí o tom, že sa má poskytnúť také vzdelanie, ktoré umožní občanom zapojiť sa efektívne do sveta práce, aktívne sa zúčastňovať na demokratickom riadení a živote spoločnosti, viesť zmysluplný a bohatý osobný život;
- **princíp efektívneho využívania zdrojov** akcentuje tú skutočnosť, že ani jeden štát nemá neobmedzené finančné zdroje a preto je veľmi dôležité nielen racionálne finančne zdroje vynakladať, ale tiež aby boli transparentne rozdeľované a použité;

- **princíp demokratického a efektívneho riadenia** s uplatnením subsidiarity – riadenie má byť participatívne za účasti všetkých zainteresovaných, prehľadné, s dostatočnou kontrolou. Súčasťou kvalitného riadenia je aj **profesionálna personálna politika**;
- **princíp konkurencie** učiteľov, riaditeľov, škôl, výchovných a vzdelávacích inštitúcií, štátnych a neštátnych škôl, tradičných a alternatívnych škôl.

Pre ďalší rozvoj výchovy a vzdelávania je potrebné:

- vytvoriť podmienky pre celoživotné vzdelávanie čo najväčšieho počtu záujemcov;
- zabezpečiť **priestupnosť škôl a vzdelávacích ciest**; je potrebné zabezpečiť **právo rodičov** na slobodnú voľbu vzdelávacej cesty pre dieťa;
- rozvinúť **system vyučovania cudzích jazykov**;
- dôraz klásť na **počítačovú a informačnú gramotnosť**, učiť deti pracovať s informačnými technológiami;
- osobitnú pozornosť venovať deťom zo **znevýhodneného sociálneho prostredia**, deťom **s výchovnými problémami**, deťom **zdravotne, zmyslovo a mentálne postihnutým**;
- osobitnú pozornosť venovať **nadaným, talentovaným a tvorivým** žiakom. Zlepšiť diagnostikovanie týchto detí. Rozšíriť počty **špecializovaných tried** s rozšíreným vyučovaním predmetov, tried a škôl pre nadané deti, zlepšiť vzdelávanie ale najmä výchovu v umeleckých a športových triedach a školách;
- v modernom školskom a výchovnom systéme majú **podporné a nápomocné orgány a inštitúcie** svoje zvláštne miesto. Ide najmä o poradcov (výchovný poradca, špeciálny pedagóg, logopéd, školský psychológ, protidrogový poradca, kariérový poradca, školský lekár, pedagóg voľného času, a i.), ale aj inštitúcie, akými sú pedagogicko–psychologické poradne, metodické centrá, centrá prevencie, centrá voľného času, špeciálno–pedagogické poradne, logopedické a lekárske služby, ale aj školy v prírode, školské výpočtové strediská, rozličné združenia a nadácie, pracovníci tretieho sektoru, ktorí pomáhajú vo výchove a vzdelávaní detí a mládeže;
- program výchovy a vzdelávania na každej škole by mal viesť k **všestrannému rozvoju osobnosti každého jednotlivca**, k získaniu vedomostí a kľúčových kompetencií a uplatnenie v spoločnosti. Vychádzať pri tom z toho, že výchova k mravným hodnotám, sociálnemu cíteniu a demokracii predstavuje základ stability spoločnosti a jeden z najúčinnějších prostriedkov proti násiliu, kriminalite a ďalším negatívnym javom. Osobitne vytvárať podmienky pre výchovu v duchu porozumenia tolerancie voči národnostným a iným menšinám;
- zmeniť súčasný **vzťah žiak - učiteľ** zo vzťahu "nadriadený - podriadený" na **partnerský**.

K tomu, aby sa podstatne zmenila filozofia školstva, výchovy je naozaj potrebné – vedieť, chcieť a môcť.

1.3. Tendencie ďalšieho vývoja výchovno-vzdelávacej sústavy

Na základe predchádzajúcej charakteristiky vývoja a súčasného stavu výchovno-vzdelávacej sústavy možno konštatovať, že:

- po roku 1989 sa v SR uskutočnili významné koncepčné opatrenia, ktorými sa v súlade s celospoločenskými sociálno-ekonomickými zmenami postupne upravilo poslanie a

postavenie výchovno-vzdelávacej sústavy ako subsystému demokratického politicko-spoločenského zriadenia;

- na jeho zabezpečenie sa vydali nové alebo novelizovali sa príslušné právne, pedagogicko-organizačné a pedagogické normy o organizácii, obsahu a formách výchovy a vzdelávania a v systéme riadenia a správy výchovno-vzdelávacej sústavy;
- naša výchovno-vzdelávacia sústava sa tak v súlade s platnými medzinárodnými dokumentmi o výchove a vzdelávaní stala kompatibilnou so systémami vzdelávania vo vyspelých demokratických štátoch EÚ,
- proces humanizácie a modernizácie cieľov a obsahu vzdelávania a demokratizácie systému riadenia a správy, žiaduceho personálneho, ekonomického a materiálno-technického zabezpečenia podmienok výchovy a vzdelávania nemožno ešte pokladať za ukončený.

Najmä vstup SR do EÚ predpokladá uskutočnenie ďalších priebežných čiastkových, ale aj zásadných úprav koncepcie výchovy a vzdelávania, jej riadenia a správy s cieľom dosiahnuť vyššiu úroveň kompatibility systému a štandardov vzdelávania s vyspelými štátmi EÚ, mobility a uplatnenia sa absolventov na európskom trhu práce, pružnejšie prispôsobovanie obsahu vzdelávania meniacim sa podmienkam a potrebám vyspelej spoločnosti, trhovej ekonomiky a dôslednejšie uplatnenie princípov humanizácie, modernizácie obsahu a demokratizácie systému riadenia.

1.4. Prognóza regionálneho školstva v SR do roku 2025

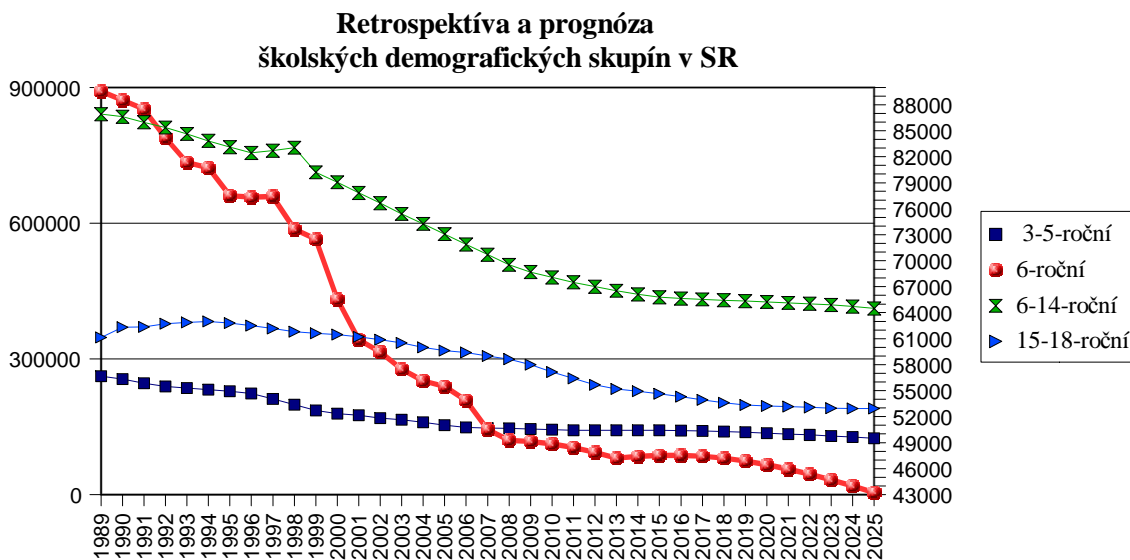
Základným pilierom pre prognózu regionálneho školstva v SR sa stala prognóza demografického vývoja. Demografickú prognózu vývoja obyvateľstva v Slovenskej republike do roku 2025 spracoval Štatistický úrad SR v spolupráci s Výskumným demografickým centrom v roku 2002.

Pri pohľade na retrospektívny vývoj regionálneho školstva je **evidentný klesajúci trend** prevažnej časti jeho ukazovateľov. Príčinou klesajúceho trendu školských ukazovateľov je dlhodobá demografická regresia, ktorej počiatky siahajú do 80. rokov. V roku 1980 po prvý krát po predchádzajúcej populačnej explózii začal klesať počet novonarodených detí. Tento negatívny trend trvá už 25 rokov a navyše sa prehĺbuje.

Napríklad počet 6-ročných detí kulminoval v roku 1985, keď dosiahol hodnotu 96745. Už do roku 1989 poklesol o 7 %. Do roku 2001 sa tento populačný ročník znížil o 32 % v porovnaní s rokom 1989. Podľa demografickej prognózy bude výrazný pokles pokračovať až do roku 2007. Vtedy by malo byť v Slovenskej republike 50,5 tisíc 6-ročných detí. Do roku 2025 by sa mal tento počet znížiť na 43,2 tisíc. Rozdiel prognózovanej hodnoty v roku 2025 a kulminačného roku 1985 je mínus 53,5 tisíc detí, čo predstavuje pokles o 55 %. **Dá sa očakávať, že takéto hlboké zmeny v demografickom správaní obyvateľstva budú mať zásadný dopad na procesy a ich výkonové parametre v systéme školstva v nasledujúcich desaťročiach.**

V období rokov 1989-2001 najvýraznejšie poklesol počet 3- až 5-ročných detí, ktoré tvoria porovnateľnú skupinu pre materské školy. Počet týchto detí sa znížil o 33 %. Počet 6- až 14-ročných detí, ktoré predstavujú potenciál žiakov základných škôl, poklesol o 21%. Podľa demografickej prognózy budú do roku 2025 výraznejšie klesať staršie vekové skupiny. Počet 15- až 18-ročných poklesne oproti súčasnosti o 44 %, 6- až 14-ročných o 36 % a 3- až 5-ročných o 26 %.

Doterajší, ako aj prognózovaný vývoj školských populačných skupín do roku 2025 je znázornený na grafe.

Poznámka: ukazovateľ 6-ročných detí sa vzťahuje k pravej osi grafu

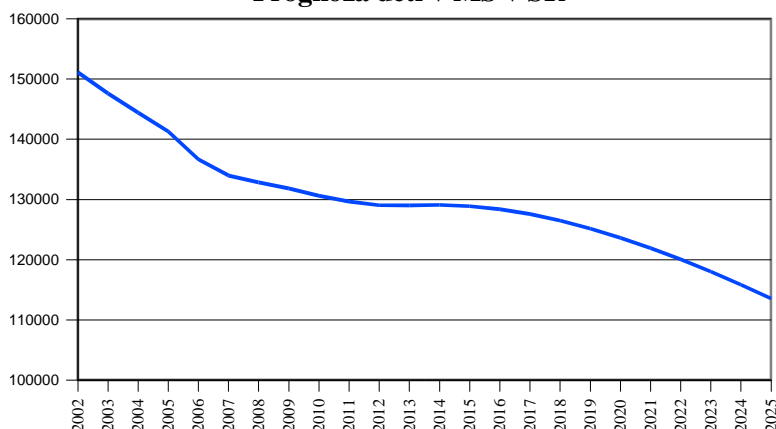
Materské školy

Hrubá zaškolenosť sa definuje ako podiel počtu detí v MŠ a populácie 3- až 5-ročných detí. Táto zaškolenosť dosiahla v roku 1989 hodnotu 0,92. Obdobie transformačných zmien sa prejavilo jej poklesom, a to až na 0,71 v roku 1995. Proporcionalnosť vzťahu počtu detí v MŠ a populácie v posledných rokoch signalizujú ustálené hodnoty tohto ukazovateľa.

Od roku 1989 sa veková štruktúra detí v MŠ výraznejšie nemenila. Najvyššiu variabilitu vykazoval podiel 5-ročných detí. Ten sa menil od 32 % do 35,3 %. Oproti roku 1993 mierne vzrástol podiel okrajových vekových kategórií, t.j. detí trojročných a mladších, a detí starších ako šesť rokov. Najvyššie percento z detí v MŠ tvorili 5-ročné deti, ich priemerné zastúpenie bolo 33,5 %. Potom nasledovali 4-ročné (26,5 %) a 3-ročné deti (20,3 %). Marginálne skupiny sa podieľali 14,3 % (6-roční a starší) a 5,3 % (mladší ako 3 roky). Najpočetnejšou skupinou v materských školách budú aj naďalej 5-ročné deti. Ich počet sa zníži z 48360 v roku 2002 na približne 38 tisíc v roku 2025. Predstavuje to pokles o 21 %. Ešte výraznejšie poklesnú 4- a 3-ročné deti v MŠ. Počet 4-ročných by sa mal znížiť o 26 % a 3-ročných o 27 %. Okrajové skupiny poklesnú o 25 % (mladší ako 3-roční) a o 27 % (6-roční a starší).

Celkový počet detí v materských školách bude mať aj naďalej klesajúci trend. Do roku 2025 by sa ich počet mal znížiť o jednu štvrtinu. Tempo poklesu nebude rovnomerné.

Prognóza detí v MŠ v SR

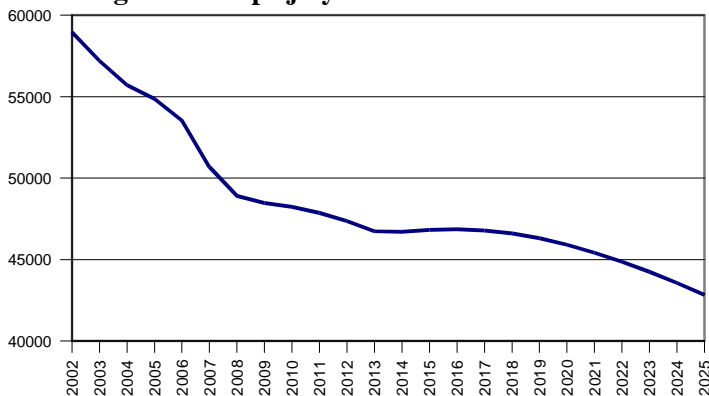
Najvýraznejšie bude v období do roku 2010. Vtedy sa počet detí zníži z 151 125 na 130,6 tisíc, t.j. o 14 %. V rokoch 2011 až 2016 sa bude počet detí v MŠ pohybovať na približne konštantnej úrovni 129 tis. detí. V tretej etape do roku 2025 ukazovateľ poklesne o 10 % na 113,5 tis. detí v materských školách.

Základné školy

Populačná skupina 6-ročných detí mala od roku 1989 klesajúci trend. Do roku 2002 jej počet poklesol o 30 091 detí, t. j. o 34 %. Úmerne k populačnému vývoju, klesal aj počet novoprijatých do 1. ročníka. Oproti roku 1989 sa znížil počet novoprijatých o 29 138, čo predstavuje 33 %. Počet 6-ročných detí bude výraznejšie klesať do roku 2008. V priebehu týchto rokov bude sa počet znižovať priemerným tempom 1,7 tisíc detí za rok. Do roku 2020 budú zmeny nevýrazné, zvýrazia sa až v nasledujúcich piatich rokoch. **Celkove do roku 2025 poklesne počet 6-ročných detí o 27 %.**

V súlade s demografickým vývojom, bude až do roku 2008 počet novoprijatých do 1. ročníka klesať rýchlejšie. V tomto roku by malo byť prijatých do základných škôl o 17 % žiakov menej ako v súčasnosti. Do roku 2020 ukazovateľ poklesne na 45,9 tis. a do roku 2025 na približne 43 tisíc žiakov.

Prognóza novoprijatých do 1. ročníka ZŠ v SR

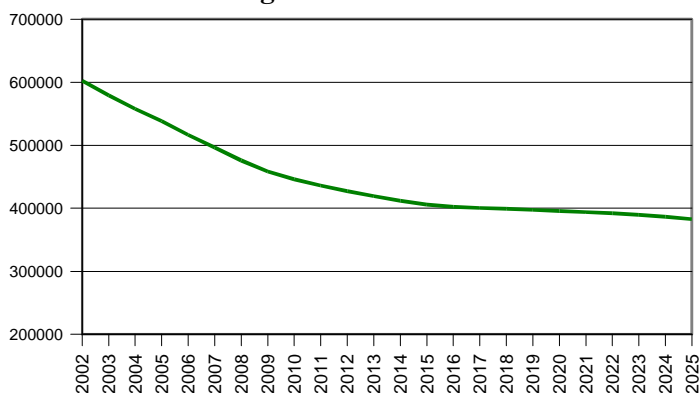

V roku 2025 by sa malo na základné školy prijímať o 27% žiakov menej ako v súčasnosti.

Celkový počet žiakov základných škôl bude aj naďalej klesať. Výraznejšie tomu bude v období do roku 2010, keď sa počet žiakov zníži o 156 tisíc žiakov, čo v priebehu 8 rokov predstavuje výrazný pokles o 26 %.

V nasledujúcich rokoch budú tempá poklesu nízke. V rokoch 2020 a 2025 by mali mať základné školy približne 396 tis. a 383 tis. žiakov.

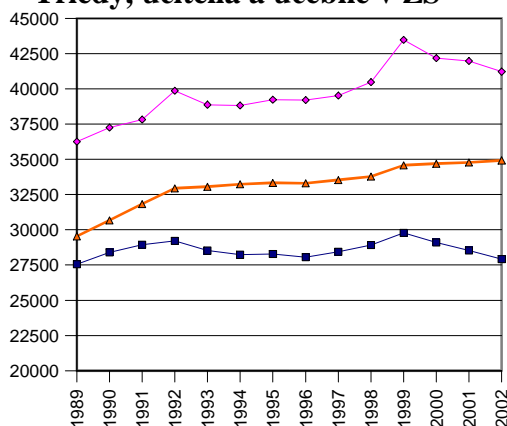
Prognóza žiakov ZŠ v SR

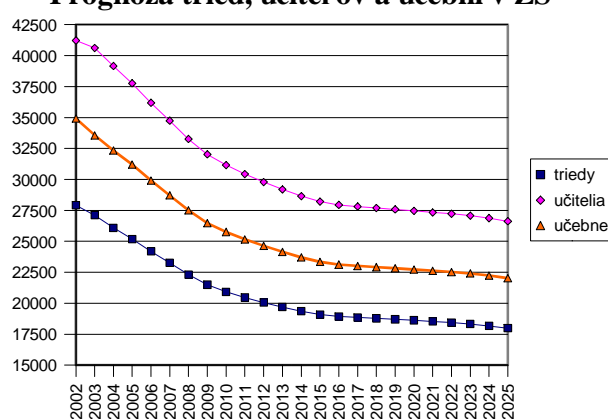
Do roku 2005 sa zníži počet žiakov 1. stupňa približne o 12 %. V nasledujúcich rokoch sa tempo poklesu ustáli.

Od roku 2005 sa výraznejší pokles žiakov presunie na 2. stupeň ZŠ. Nasledujúcich 5 rokov bude počet klesať v priemere o 13,5 tis. žiakov za rok. Do roku 2015 sa tempo poklesu zníži o polovicu, na 6,3 tis. za rok.

Triedy, učitelia a učebne v ZŠ

Prognóza tried, učiteľov a učební v ZŠ

S vývojom počtu žiakov ZŠ úzko súvisí aj vývoj trojice ukazovateľov triedy, učitelia a učebne.

2. ROZVOJ ŠKOLSTVA V MESTE MARTIN

2.1. SWOT analýza

Silné stránky

- profilácia a špecializácia škôl
- využívanie alternatívnych spôsobov vo výchovno-vyučovacom procese
- výučba a integrácia detí so špeciálnymi potrebami
- starostlivosť o nadané deti
- plnenie environmentálneho programu vlády cez Školy podporujúce zdravie (ďalej ŠPZ)
- dobrá spolupráca ZŠ s MŠ
- do projektu INFOVEK sú zapojené všetky ZŠ
- kvalifikovanosť – odbornosť pedagógov
- možnosti odborného rastu
- právna subjektivita škôl a školských zariadení

Slabé stránky

- kvalita koncepcií rozvoja v niektorých školách a školských zariadeniach nie je dostatočná
- formálne fungovanie rád škôl a rodičovských združení
- nedostatočné využívanie školských zariadení v odpoľudňajších hodinách a počas prázdnin
- zvyšujúci sa vekový priemer pedagógov
- nízky stupeň ovládania práce s informačno-komunikačnými technológiami (ďalej IKT) pedagógmi
- nedostatok moderných učebných pomôcok
- technický stav a vybavenosť objektov škôl a školských zariadení
- vysoké prevádzkové náklady

Príležitosti

- informatizácia edukačného procesu na školách a školských zariadeniach
- podporovať vzdelávanie pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení
- zvyšovanie právneho vedomia riadiacich pracovníkov a zapájať do právnej subjektivity aj materské školstvo
- utvárať podmienky pre environmentálnu výchovu cez Školy podporujúce zdravie
- v edukačnom procese využívať podporné inštitúcie a mimovládne neziskové organizácie
- monitoring a vyhodnotenie tendencie vývoja na trhu práce a tým ovplyvňovanie výber stredných a učňovských škôl po ukončení základnej školy
- získavanie mimorozpočtových zdrojov pre školy a školské zariadenia
- zapojenie sa do programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta a regiónu

Ohrozenia

- zhoršovanie technického stavu a následné zvyšovanie prevádzkových nákladov objektov škôl a školských zariadení
- nedostatok finančných prostriedkov
- nepriaznivý demografický vývoj v meste a obciach pre ktoré je mesto Martin školským obvodom
- nepochopenie racionalizačných opatrení pedagógmi a rodičmi

2.2. Strategické ciele

... *Výchovu považujeme za najdôležitejšiu tému výskumu osobnosti, ale aj rodiny, komunity a spoločnosti. Vzdelávanie považujeme za časť výchovy. Chceme, aby „človek bol nielen vzdelaný, ale aj dobrý“ (C. Rogers), chceme aby človek nebol „mozgom v dvadsiatom storočí a srdcom v dobe kamennej“ (E. Fromm), ale aby to bol človek s veľkým „Č“, aby to bola integrovaná, kreatívna bytosť, ktorá realizuje seba v tvorivosti, múdrosti, krásne ľudskom dobre. Chceme svojim skromným dielom prispieť k týmto vznešeným cieľom ľudského snaženia najmä v tomto čase, keď narastá násilie, keď sa presadzuje zlo, nenávisť, drogy, ľahostajnosť, zbezvýznamňovanie človeka a jeho apatia. Nevidíme inú, efektívnejšiu cestu poľudštenia človeka ako implementáciu lepšej – odbornejšej výchovy do praxe nielen škôl, ale aj rodín, komunít a spoločnosti ako celku.*

Emil Komárik, Miron Zelina

Systém výchovy a vzdelávania detí a mládeže by mal rešpektovať ciele výchovy sformulované v článku 29 Dohovoru o právach dieťaťa:

"Štáty, ktoré sú zmluvnou stránkou Dohovoru sa zhodujú, že výchova má smerovať k:

- 1. rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania rozumových aj fyzických schopností v čo najširšom objeme;*
- 2. výchove zameranej na posilňovanie úcty k ľudským právam a základným slobodám, a tiež k zásadám zakotveným v Charte spojených národov;*
- 3. výchove zameranej na posilňovanie úcty dieťaťa k rodičom, ku svojej vlastnej kultúre, jazyku, hodnotám, k národným hodnotám krajiny trvalého pobytu, ako aj krajiny jeho pôvodu a civilizáciám;*
- 4. príprave dieťaťa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, mieru, znášanlivosti, rovnosti pohlavia a priateľstva medzi všetkými národmi, etnickými, národnostnými a náboženskými skupinami a osobami domorodého pôvodu;*
- 5. výchove zameranej na posilňovanie úcty k prírodnému prostrediu."*

Takto načrtnuté ciele a procesy dosahovania cieľov tvoria základ pre výchovné programy, pre uplatnenie stratégií rozvoja celej a efektívnej osobnosti, pre tvorbu inovácií, na vyrovnávanie sa s rýchlymi zmenami vo výrobe, technike, vede, atď., pre uľahčenie celoživotnej zamestnateľnosti.

Strategické ciele Konceptie rozvoja školstva v Martine :

- 1. Pokračovať v premene tradičného encyklopedicko-memorovacieho školstva na tvorivo-humánnu výchovu a vzdelávanie s dôrazom na aktivitu a výchovu osobnosti k slobode a zodpovednosti.**
- 2. Podporiť a spolupodieľať sa na kvalite výučby cudzích jazykov školách a školských zariadeniach.**
- 3. Podporiť zavádzanie IKT a vzdelávanie v ich využívaní v ZŠ, ŠKD, MŠ, ŠJ.**
- 4. Všestranne podporovať a podieľať sa na vytváraní podmienok pre talentovaných a nadaných žiakov v rôznych oblastiach.**
- 5. Zvýšiť zaškolenosť detí z málopodnetného sociálne-znevýhodneného prostredia a rómskych detí formou inštitucionálnej predškolskej výchovy.**
- 6. Racionalizovať sieť škôl a školských zariadení a tým vytvoriť podmienky na zlepšenie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu.**
- 7. Centralizovať služby školského stravovania tak, aby sa znížili náklady na výrobu jedál využitím voľných kapacít školských jedální.**

3. SÚČASNÝ STAV, OČAKÁVANIA A ZÁSADY VÝVOJA

3.1. Základné školy

Základná škola je účelovou spoločensko-pedagogickou ustanovitznou na poskytovanie **povinného všeobecného základného vzdelania**, t.j. základov rozumovej, mravnej, estetickej, pracovnej, zdravotnej, telesnej a ekologickej výchovy. Uskutočňujú ju pedagogickí pracovníci s požadovanou odbornou a pedagogickou spôsobilosťou na základe objektívneho vedeckého poznania a v súlade so zásadami vlastenectva, vedeckého poznania, humanity a demokracie. Ako organická súčasť celej výchovno-vzdelávacej sústavy pripravuje žiakov na ďalšie štúdium v stredných školách a pre prax.

Od r. 1997 má základná škola opäť **9 ročníkov**. Člení sa na dva stupne:

I. stupeň (1. - 4. ročníky) a II. stupeň (5. - 9. ročníky), ktorý sa spravidla diferencuje podľa záujmov a schopností žiakov. Do 1. ročníka sa prijímajú žiaci po dovŕšení **veku 6 rokov**. **Povinná školská dochádzka je desaťročná**, desiaty rok povinnej školskej dochádzky žiaci absolvujú na niektorom druhu strednej školy.

Podľa posledných úprav pôsobnosti orgánov štátnej správy a samosprávy **verejných základných škôly zriaďuje obec (mesto)**, ale po splnení predpísaných podmienok môžu zriaďovať základné školy **aj cirkvi, fyzické alebo právnické osoby**. Ich pôsobnosť je upravená osobitnou vyhláškou ministerstva školstva. Súčasťou základnej školy môže byť aj **školský klub detí**, školská knižnica, internát, prípadne aj iné zariadenie na výchovu v čase mimo vyučovania a **školská jedáleň**.

Obsah vyučovania v základnej škole sa riadi **učebnými plánmi a rámcovými učebnými osnovami**, ktoré si škola po prerokovaní v pedagogickej rade, s rodičmi a radou školy môže vybrať spomedzi **troch základných variantov** (s rozširujúcimi vyučovacími hodinami v 7. - 9. ročníkoch) určených pre štandardnú populáciu. Ďalších 10 variantov učebných plánov umožňuje školám vytvárať **diferencované triedy** na uspokojenie špecifických záujmov a schopností žiakov (napr. cudzích jazykov, matematiky a prírodovedného vyučovania, športu, výtvarnej, hudobnej alebo technickej výchovy).

Školu považujeme za otvorené spoločenstvo žiakov, učiteľov a rodičov, ktorej hlavným poslaním je poskytovať komplexné služby v oblasti výchovy a vzdelávania každej rodine a ďalším odberateľom v rámci celoživotného vzdelávania na základe slobodnej ponuky a dopytu po týchto službách. Škola sa musí stať v regióne kultúrnym, športovým a spoločenským centrom obecnej komunity (cit. Programové vyhlásenie vlády).

3.1.1. Základné školy v meste Martin v školskom roku 2004/2005

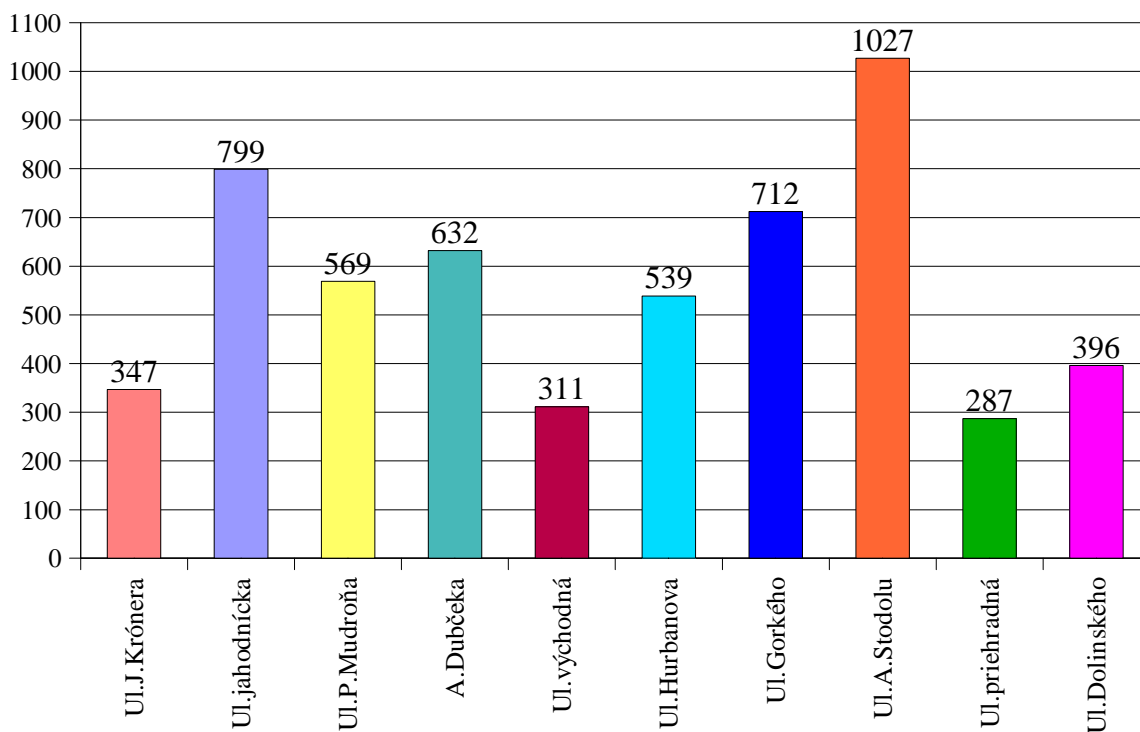
V zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Martin je 10 základných škôl s 5619 žiakmi. Ich lokalizácia v jednotlivých mestských častiach je znázornená v prílohe č.2.

Mestská časť	Základná škola	Forma hospodárenia	Počet tried	Počet žiakov
Ladoveň Jahodníky Tomčany	Ul.J.Kronera (Čapajevova)	PS	14	347
	Ul.jahodnícka	PS	33	799
Stred	Ul.P.Mudroňa	PS	22	569
Sever	A.Dubčeka, Ul. budovateľov	PS	26	632
	Ul.východná	PS	13	311
Košúty	Ul.Hurbanova	PS, spojená s MŠ	23	539
Podháj	Ul.Gorkého	PS, spojená s MŠ	28	712
Záturčie	Ul.A.Stodolu	PS	44	1027
Priekopa	Ul.priehradná	PS, spojená s MŠ	12	287
	Ul.Dolinského	PS, spojená s MŠ	17	396
S P O L U			232	5619

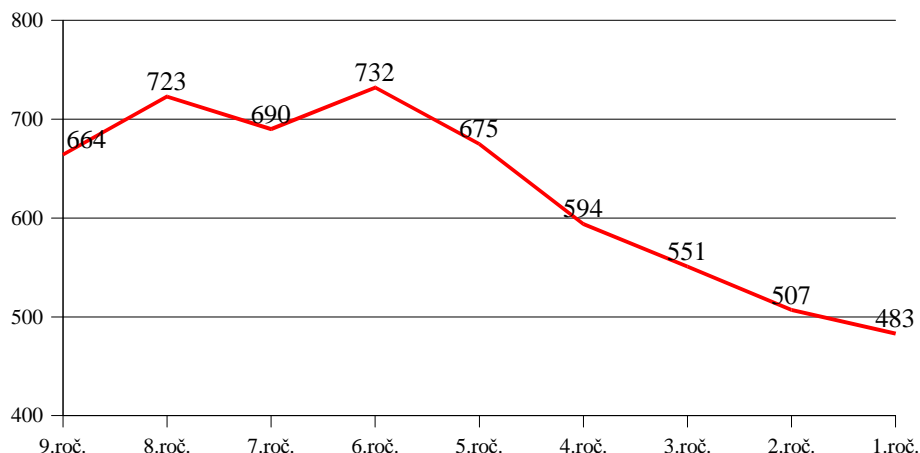
Pozn.:

V meste Martin sú ďalšie 3 základné školy, ktorých zriaďovateľom nie je mesto.

Počet žiakov v jednotlivých ZŠ v meste Martin

Počet žiakov v jednotlivých ročníkoch ZŠ v šk.roku 2004/2005

ZŠ / ročník	9.	8.	7.	6.	5.	4.	3.	2.	1.	SPOLU
1 Ul.J.Kronera	37	49	33	33	39	50	31	30	45	347
2 Ul.jahodnícka	82	85	98	117	112	84	89	73	59	799
3 Ul.Mudroňa	43	59	53	78	83	55	72	60	66	569
4 A.Dubčeka	77	80	75	89	65	67	59	57	63	632
5 Ul.východná	52	56	38	40	31	30	26	19	19	311
6 Ul.Hurbanova	64	76	58	76	59	63	47	50	46	539
7 Ul.Gorkého	92	94	101	105	83	60	68	61	48	712
8 Ul.A.Stodolu	139	137	145	121	119	114	84	92	76	1027
9 Ul.priehradná	32	32	41	42	36	29	29	29	17	287
10 Ul.Dolinského	46	55	48	31	48	42	46	36	44	396
S p o l u	664	723	690	732	675	594	551	507	483	5619

3.1.2. Prehľad demografického vývoja v meste Martin

Predpokladaný počet žiakov nastupujúcich do 1.ročníka v jednotlivých základných školách je spracovaný na základe údajov z demografického vývoja v meste Martin a podľa platného Všeobecne záväzného nariadenia č. 42, o zriaďovaní školských obvodov na území mesta Martin (VZN č.42 z roku 2003).

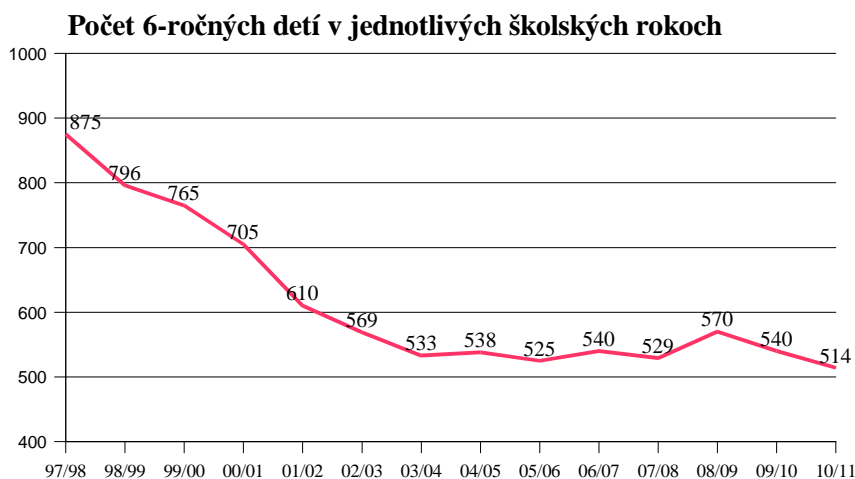
Základná škola	Počet 6-ročných detí v školských obvodoch jednotlivých škôl						
	01.09.1997 - 31.08.1998	01.09.1998 - 31.08.1999	01.09.1999 - 31.08.2000	01.09.2000 - 31.08.2001	01.09.2001 - 31.08.2002	01.09.2002 - 31.08.2003	01.09.2003 - 31.08.2004
Nástup do 1.roč.	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Ul.J.Kronera	35	47	45	41	53	48	43
Ul.jahodnícka	59	64	66	75	81	77	94
Ul.P.Mudroňa	58	61	44	48	72	46	45
A.Dubčeka	52	55	36	50	49	42	56
Ul.východná	78	75	77	64	72	72	88
Ul.Hurbanova	45	48	36	49	47	49	44
Ul.Gorkého	57	48	70	74	84	76	62
Ul.A.Stodolu	101	90	100	90	62	73	41
Ul.priehradná	31	32	37	24	36	33	35
Ul.Dolinského	48	46	59	44	51	54	44
S p o l u *	538	525	540	529	570	540	514

Pozn.: hodnota SPOLU nie je aritmetickým súčtom jednotlivých údajov, nakoľko niektoré ulice patria do viacerých školských obvodov

Počty detí, ktoré by mali plniť povinnú školskú dochádzku na jednotlivých ZŠ sú uvedené v tabuľke. Skutočnosť je však taká, že napriek uvedenému počtu detí patriacich do obvodu, nemajú školy v skutočnosti rovnaký počet zapísaných detí do 1. ročníka.

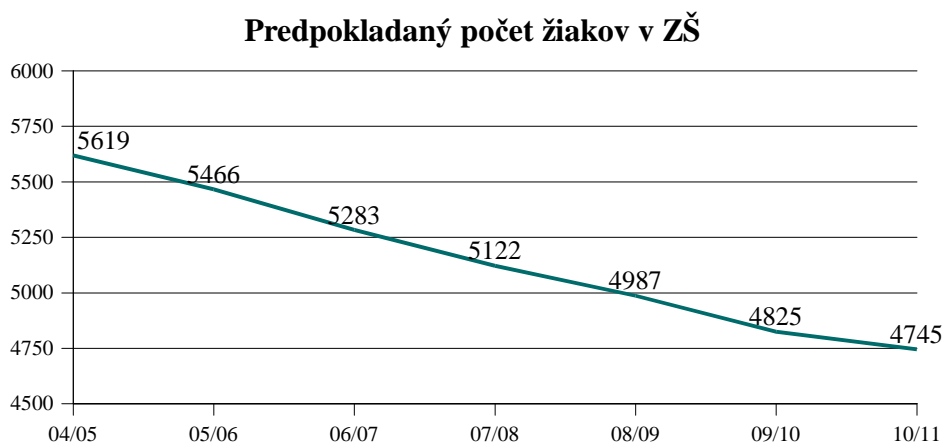
Túto skutočnosť ovplyvňujú faktory:

- v meste Martin sú zriadené aj **iné základné školy** (napr. súkromné, cirkevné, špeciálne)
- ZŠ v meste Martin navštevujú aj **žiaci z obcí**
- rodič má právo zapísať svoje dieťa na ZŠ v inom **školskom obvode podľa vlastného výberu**
- nárast počtu detí s odloženou školskou dochádzkou

Graf znázorňuje, ako klesal počet detí vo veku nástupu na základné školy v jednotlivých školských rokoch s výhľadom do šk.roku 2010/2011.

Ak zohľadníme počet žiakov nastupujúcich do 1.ročníka a počet žiakov vychádzajúcich v 9.ročníku, môžeme v nasledujúcich školských rokoch očakávať uvedený počet žiakov v základných školách mesta Martin.

Školský rok	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Počet žiakov	5619	5466	5283	5122	4987	4825	4745
Počet žiakov vychádzajúcich v 9.ročníku		664	723	690	675	732	594
Predpokladaný počet žiakov nastupujúcich do 1.roč.		525	540	529	540	570	514
Pokles počtu žiakov		139	183	161	135	162	80
Pokles počtu žiakov spolu		874					

Podľa uvedeného prehľadu demografického vývoja v meste Martin sa **dá očakávať ďalší pokles počtu žiakov**. Predpokladáme, že o 6 rokov bude oproti súčasnému stavu v základných školách o **874 žiakov menej**. Tento predpoklad je jedným zo závažných dôvodov, prečo **zriaďovateľ musí pokračovať v racionalizácii siete základných škôl** v meste Martin.

3.1.3. Návrhy na riešenie siete základných škôl

V roku 2004 vstúpil do platnosti zákon č.597/2003 o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, ktorý zavádza **normatívny spôsob financovania každej školy a školského zariadenia podľa počtu žiakov**. Naplnenosť škôl je významným faktorom pri finančnom zabezpečení prevádzky a plánovanom rozvoji škôl.

V uplynulých rokoch výrazne klesal počet školopovinných detí. Počet žiakov sa v školskom roku 2004/2005 znížil oproti predchádzajúcemu školskému roku o 359 žiakov. Aby sa zmiernil negatívny dopad poklesu žiakov na financovanie školstva v meste, **pristúpil zriaďovateľ k racionalizačným opatreniam**.

- Rozhodnutím MsZ boli zrušené dve základné školy s celkovým počtom 519 žiakov, žiaci prešli do najbližších základných škôl.
- Ďalšími racionalizačnými opatreniami bolo vytvorenie spojených základných škôl s materskými školami. Spojením základnej a materskej školy do jedného právneho subjektu ZŠ s MŠ na: Ul.Hurbanova, Ul.Gorkého a Ul.priehradná. V prípade Základnej školy s materskou školou na Ul.Dolinského došlo k zrušeniu dvoch blízkych materských škôl a k sústredeniu detí do novovzniknutej MŠ v priestoroch ZŠ na Ul.Dolinského.

Zriaďovateľ pri redukcii počtu škôl vychádza z požiadavky **zachovania primeranej dostupnosti vzdelávania pre žiakov**. Pre žiakov zrušenej školy sa prechodom na najbližšiu školu **neznížuje kvalita a množstvo ponúkaných vzdelávacích a výchovných programov ani nezhoršuje dochádzanie do školy**.

Podľa Smernice MŠ SR č. 1074/2000-41 najväčší počet žiakov **v triede prvého ročníka môže byť 29**. Najvyšší počet žiakov **v triede 2.- 9.ročníka je 34** a najnižší 15.

V šk.r.2004/05 sa priemerný počet žiakov v triede na jednotlivých školách v meste Martin pohyboval od 23,3 po 25,9 čo je **priemerný počet 24,2 žiakov**. Aj pri uvedenom priemernom počte sú v našich základných školách triedy, v ktorých je počet žiakov vyšší ako 30.

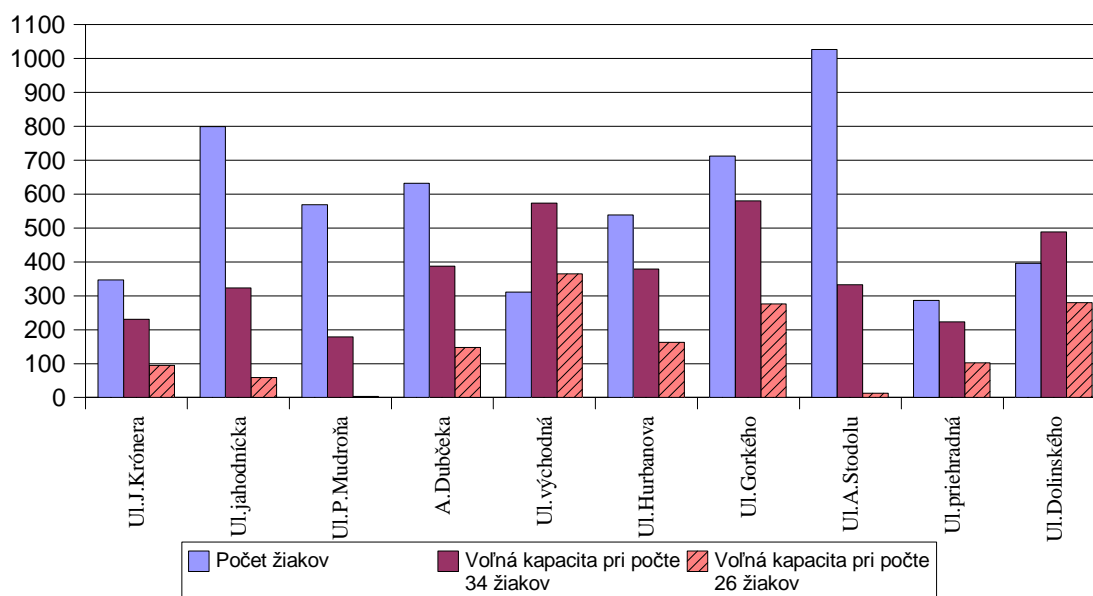
Vysoký počet detí v triede má výrazný pozitívny ekonomický aspekt, ale **znižuje kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu**. Do budúcnosti je rozumné **počítať s priemernou naplnenosťou v školách mesta Martin 26 žiakov na jednu triedu**. To znamená, že by sa obvyklý počet detí v triede pohyboval medzi 24-28 žiakov, čo je rozumný kompromis medzi ekonomickými a pedagogickými argumentmi.

Kapacita školských budov

	Základná škola	Skutočný počet žiakov	Počet tried	Priemerný počet žiakov v triede	Počet učební	Kapacita školy 26 žiakov/učebňa	Voľná kapacita
1	Ul.J.Kronera	347	14	24,8	17	442	95
2	Ul. jahodnícka	799	33	23,8	33	858	59
3	Ul. P.Mudroňa	569	22	25,9	22	572	3
4	A.Dubčeka	632	26	24,3	30	780	148
5	Ul.východná	311	13	23,9	26	676	365
6	Ul.Hurbanova	539	23	23,4	27	702	163
7	Ul.Gorkého	712	28	25,4	38	988	276
8	Ul.A.Stodolu	1027	44	23,3	40	1040	13
9	Ul.priehradná	287	12	23,9	15	390	103
10	Ul. Dolinského	396	17	23,3	26	676	280
	S P O L U	5619	232	24,2	274	7124	1505

Tabuľka umožňuje porovnanie počtu tried a počtu učební na jednotlivých základných školách. Pri predpoklade priemerného počtu žiakov v triede 26 je v školskom roku 2004/05 voľná kapacita na školách cca 1500 miest.

Voľná kapacita v ZŠ v školskom roku 2004/05

Zámerom mesta je využiť zníženie počtu žiakov a dosiahnuť výhľadovo naplnenie škôl podľa projektovaných kapacít s **využitím priestorov na odborné učebne, klubovne alebo školské kluby detí.**

Schopnosť škôl absorbovať väčšiu než projektovanú kapacitu nie je vhodné udržiavať do budúcnosti, pretože je v rozpore s hygienickými, technickými ale i bezpečnostnými normami. Lokálne môže dôjsť k prekračovaniu kapacít pri spájaní škôl, ale nebude to dlhodobého charakteru.

Zámerom je rekonštruovať a modernizovať súčasné školské zariadenia aj za pomoci fondov EÚ. Finančné prostriedky, ktoré bude mesto musieť mať v prípade kofinancovania projektov zo štrukturálnych fondov EÚ, je možné získať odpredajom školského majetku. Zákonom č.522/2003 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.138/1991 Zb. o obecnom

zriadení, je možné od 1. januára 2004 majetok slúžiaci pre potreby školstva previesť na inú osobu. Touto významnou novelizáciou sa dajú získať značné finančné zdroje, ktoré je potrebné investovať do školstva.

Pokračovaním racionalizačných opatrení je pripravovaný návrh na zrušenie základnej školy na sídlisku Sever, na Ul.východná. Škola má v tomto školskom roku 311 žiakov, využíva menej ako 50% priestorových kapacít školy. Nachádza sa v blízkosti ďalších dvoch základných škôl, ktoré sú schopné prijať žiakov zrušenej školy.

Východiskom k ďalším racionalizačným opatreniam bude vývoj počtu žiakov na jednotlivých základných školách v nasledujúcich školských rokoch.

Zámerom zriaďovateľa je zachovať v každej mestskej časti jednu základnú školu s optimálnym počtom žiakov, ktorý pri systéme normatívneho financovania na žiaka zabezpečí jej bežné náklady, ale umožní aj potrebný a očakávaný rozvoj.

3.1.4. Konceptné zámery rozvoja základných škôl v meste Martin

Stav a úroveň kvality pedagogického riadenia, výchovy a vzdelávania v základnej škole sa hodnotí na základe vykonaných komplexných inšpekcií. Túto úlohu kontroly štátu plní štátna školská inšpekcia, čo jej vyplýva zo zákona. Výsledky a komplexné inšpekcie nie sú predmetom tohto dokumentu.

Prechodom základných škôl a školských zariadení pod zriaďovateľskú pôsobnosť mesta od 01.07.2002 sa začal klásť dôraz na konceptný zámer rozvoja jednotlivých škôl a školských zariadení. V roku 2004 dal OŠ MsÚ spracovať jednotlivým školám a školským zariadeniam "Konceptiu rozvoja školy". Výstupy z týchto dokumentov slúžili ako jeden z podkladov pre spracovanie tohto strategického dokumentu mesta.

Charakteristika projektov a experimentov realizovaných v školách v meste Martin v uplynulých 15 rokoch sú uvedené v prílohe č.1.

Mestská časť: Ľadoveň-Jahodníky-Tomčany

Základná škola Ul.J.Kronera (bývalá Ul.Čapajevova)

Škola sa nachádza na sídlisku Ľadoveň. Je jednou z dvoch základných škôl v mestskej časti. V roku 2002 došlo k spojeniu školy so ZŠ Ul.Lettricha. Budova školy postavená pred 30-timi rokmi je 17-triedna, v školskom roku 2004/2005 má škola 347 žiakov v 14 triedach. Súčasťou školy je telocvičňa, školský areál potrebuje celkovú úpravu vrátane revitalizácie zelene a opravy oplotenia.

V 1.-4. ročníku sa vo vyučovaní využíva program Integrovaného tematického vyučovania (ďalej ITV), podľa záujmu rodičov sa alternatívne uplatňuje slovné hodnotenie. V koncepcii rozvoja školy sú naznačené niektoré rozvojové impulzy, napr.: realizácia projektu Pátranie po predkoch, projekt Poznávacie exkurzie po regiónoch Slovenska, akcie Zdravý životný štýl, ale škola nemá jasne formulovanú víziu do budúcnosti, ktorá by dostatočne oslovila rodičovskú verejnosť.

Škola bola zaradená do projektu obnovy základných škôl v Martine na základe výzvy na predkladanie projektov z operačného programu Základná infraštruktúra - Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry. Realizácia projektu by riešila stav budovy a výrazne by znížila spotrebu tepla. Tepelné zariadenie vyžaduje rekonštrukciu – zónovú reguláciu a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Škola má vlastnú prípravovňu stravy, ale malý počet stravujúcich.

Odporúčanie:

1. Škola, vzhľadom na svoju polohu na okraji mesta a malú atraktivnosť nemá perspektívne možnosť získať zvýšený počet žiakov. Znižovanie počtu žiakov je trvalý jav. Dá sa očakávať, že v priebehu niekoľkých rokov bude možné všetkých žiakov mestskej časti umiestniť do ZŠ Ul.jahodnícka.

Základná škola Ul.jahodnícka

Škola je postavená na sídlisku Jahodníky. Je jednou z dvoch základných škôl v mestskej časti. Bola postavená v roku 1975, má dva učebňové pavilóny – 28 tried, telocvičňu, budovu ŠJ a ŠKD. V areáli školy je antukové ihrisko s atletickou dráhou. V školskom roku 2004/2005 má škola 785 žiakov v 33 triedach základnej školy a 14 žiakov v 2 špeciálnych triedach. 5 tried je umiestnených v provizórnych priestoroch. V škole je 209 žiakov dochádzajúcich z iných obcí vzhľadom na dostupnosť spojov prímestských liniek (27%).

Škola má v koncepcii rozvoja kvalitne prepracovaný systém vzdelávania žiakov s odloženou školskou dochádzkou - nultý ročník, má dve špeciálne triedy pre žiakov s poruchami učenia. Od roku 1987 je škola vyprofilovaná ako škola s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov, je Školou podporujúcou zdravie, pracuje v sieti škôl UNESCO, má veľmi dobrú spoluprácu so ZŠ Kříby – Zlín (ČR) a realizuje projekt spolupráce škôl EÚ – SOCRATES a je zaradená do projektu Zelená škola.

Škola má vlastnú prípravovňu stravy. Škola bola zaradená do projektu obnovy základných škôl v Martine na základe výzvy na predkladanie projektov z operačného programu Základná infraštruktúra - Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry. Realizácia projektu by riešila stav budovy a výrazne by znížila spotrebu tepla. ZŠ má svoje opodstatnenie v mestskej časti.

Odporúčanie:

1. Vzhľadom na pokles žiakov v školských obvodoch, škola má perspektívu stať sa v najbližších rokoch jedinou školou v mestskej časti Jahodníky, Ladoveň, Tomčany.
2. Bude potrebné zo strany mesta zabezpečiť zdroje na rekonštrukciu tepelného zariadenia – montáž zmiešavacieho uzla a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Mestská časť: Stred

Základná škola Ul.P.Mudroňa

Škola je situovaná v centrálnej mestskej zóne, je jedinou ZŠ v mestskej časti Stred. Budova bola postavená v roku 1934 pre 16 tried Štátnej ľudovej školy. V školskom roku 2004/2005 má škola 569 žiakov v 22 triedach. Niektoré triedy vznikli úpravou priestorov bývalých školských bytov alebo z odborných učební. Súčasťou školy je telocvičňa neštandardných rozmerov. V škole je 35% žiakov z iných školských obvodoch, z nich je 102 žiakov dochádzajúcich z obcí.

Škola má spracovanú koncepciu rozvoja školy s jasnou víziou do budúcnosti. Zameriava sa na vyučovanie cudzích jazykov, realizuje projekty Škola dokorán, Lego, Škola podporujúca zdravie, projekt pre prácu s počítačmi a internetom v spolupráci s CVČ Kamarát a Turčianskou knižnicou, spolupracuje s Mestskou políciou pri vyučovaní občianskej výchovy a etickej výchovy a s občianskou iniciatívou Brieždenie pri výchove žiakov.

Škola má vlastnú prípravovňu stravy, ktorá varí obedy aj pre pracovníkov ZUŠ a CVČ. V budove školskej jedálne je potrebné riešiť havarijný stav odpadového potrubia, bleskozvodov a výmenu kotlov.

Odporúčanie:

1. Škola má jasné predstavy o smerovaní. Vzhľadom na jej úspešnosť a perspektívu do budúcnosti, bude potrebné zo strany mesta zabezpečiť zdroje na opravy rozvodov vody a elektriny a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).
2. Zvážiť počty žiakov prijímaných z iných školských obvodov a z iných obcí vzhľadom na priestorové možnosti budovy a naplnenosť tried.

Mestská časť: Sever**Základná škola A.Dubčeka, Ul.budovateľov**

Škola je situovaná v centrálnej časti sídliska Sever, je jednou z dvoch škôl v mestskej časti. Budovy školy boli postavené pred 37-mi rokmi, má 2 pavilóny - 30 učební, telocvičňu, pavilón školských dielní, budovu školskej jedálne. V školskom roku 2004/2005 má škola 632 žiakov v 26 triedach.

Škola má veľmi dobre spracovanú koncepciu rozvoja školy s jasnou víziou do budúcnosti. Zameriava sa na vyučovanie cudzích jazykov, poskytuje vzdelávanie pre nadané deti. Realizuje projekty: Alternatívna starostlivosť o nadané deti, Otvorená škola, Infovek, Krok za krokom, Nové cesty v Európe, Škola podporujúca zdravie, Global Youth Tobacco Survey – medzinárodný projekt na podporu nefajčenia v spolupráci s Lekárskou fakultou v Martine, Sme proti šikanovaniu, Správaj sa normálne. Je tu zriadené školiace centrum Infoveku pre vzdelávanie učiteľov. Škola spolupracuje s MŠ Družstevná, MŠ Zvolenská, Špeciálnou ZŠ, s partnerskou školou v Gothe v Nemecku. Má zariadené dve počítačové učebne a zamestnaného psychológa. Ponúka pre žiakov širokú paletu záujmových činností v popoludňajšom čase.

Škola bola zaradená do projektu obnovy základných škôl v Martine na základe výzvy na predkladanie projektov z operačného programu Základná infraštruktúra - Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry. Realizácia projektu by riešila stav budovy a výrazne by znížila spotrebu tepla. Tepelné zariadenie vyžaduje čiastočnú rekonštrukciu, zónovú reguláciu a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Škola má vlastnú prípravovňu stravy, ktorá vyžaduje rekonštrukciu.

Odporúčanie:

1. Škola má jasné predstavy o smerovaní. Vzhľadom na jej úspešnosť a perspektívu do budúcnosti, bude potrebné zo strany mesta zabezpečiť zdroje na opravy a rekonštrukcie rozvodov tepla a zariadenia školskej jedálne.
2. Škola má voľné kapacity na prijatie žiakov zo sídliska Sever po zrealizovaní racionalizácie siete škôl v mestskej časti.

Základná škola Ul.východná

Škola sa nachádza na sídlisku Sever, je jednou z dvoch škôl v mestskej časti. Budovy školy boli postavené pred 35-mi rokmi, má 2 pavilóny - 26 učební, telocvičňu, pavilón školských dielní, budovu školskej jedálne a ŠKD. V školskom roku 2004/2005 má škola 311 žiakov v 13 triedach. Škola využíva len jeden pavilón učební, v druhom pavilóne sa nachádza súkromná základná škola Bell Amos a súkromné CVČ Junior klub.

Škola je umiestnená v okrajovej časti sídliska, jej prirodzený obvod je vymedzený územím kasární, hlavnou komunikáciou a susedným sídliskom Košúty. Jej školský obvod zasahuje do značne vzdialenej mestskej časti Stred. Tento obvod škole nezabezpečuje dostatok žiakov, v šk.roku 04/05 nastúpilo do 1.ročníka na ZŠ Ul.východná zo 78 detí bývajúcich v obvode školy len 16 detí.

Škola má dlhoročnú tradíciu v príprave žiakov v triedach s rozšíreným vyučovaním matematiky. Práve nízky počet žiakov v ročníku a nezáujem žiakov z iných škôl neumožnil

v tomto školskom roku otvoriť v 5.ročníku matematickú triedu a rovnako v budúcnosti sa otvorenie výberových matematických tried nejaví reálne.

Škola je zapojená do projektu Škola podporujúca zdravie. Ako jediná škola v meste neprevádzkuje ŠKD, voľnočasové aktivity žiakov zabezpečuje súkromné CVC. Škola má vlastnú prípravovňu stravy, uvažuje o ekonomickom prenájme školskej jedálne a telocvične.

Tepelné zariadenie vyžaduje rekonštrukciu zariadenia, zónovú reguláciu a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Odporúčanie:

1. Zriaďovateľ navrhuje školu vyradiť zo siete a zrušiť. Škola, vzhľadom na svoju polohu, neprirodzený školský obvod zasahujúci do vzdialenej mestskej časti nemá perspektívne možnosť získať zvýšený počet žiakov. Znižovanie počtu žiakov je trvalý jav. Z demografického vývoja je zrejmé, že na zabezpečenie povinnej školskej dochádzky pre žiakov sídliska Sever kapacitne postačujú ZŠ A.Dubčeka, Ul.budovateľov a ZŠ Ul.Hurbanova.
2. Základná škola požiadala mesto o prenájom priestorov so zámerom zriadiť súkromnú základnú školu od 1.9.2005.
3. O využívanie voľných priestorov školy prejavili záujem súkromná ZŠ Bell Amos a súkromná základná škola s vyučovaním predmetov v cudzom jazyku, čím by bol objekt školy naďalej využívaný pre vzdelávanie, záujmovú a telovýchovnú činnosť.

Mestská časť: Košúty

Základná škola s materskou školou Ul.Hurbanova

Škola sa nachádza na sídlisku Košúty, je jedinou školou v mestskej časti. Bola postavená v roku 1987, má 27 učební. V školskom roku 2004/2005 má škola 539 žiakov v 23 triedach. Škola má právnu subjektivitu od roku 1993, v roku 2004 sa ku ZŠ pripojila materská škola.

Škola má veľmi dobre spracovanú koncepciu rozvoja školy s jasnou víziou do budúcnosti. Zameriava sa na integráciu detí s telesným postihnutím, na prácu s nadanými žiakmi, na rozvoj pohybovo talentovaných žiakov so zameraním na futbal formou športových tried so zámerom rozšírenia na tenis a atletiku, na výučbu cudzích jazykov od 1.ročníka a na zavádzanie IKT do vyučovacieho procesu.

Realizuje projekty Otvorená škola, Škola dokorán, Škola podporujúca zdravie, Infovek, Robolab, Lego. Podľa záujmu rodičov alternatívne uplatňuje slovné hodnotenie žiakov 1.-4.ročníka. Na škole pracuje školská psychologička a špeciálna pedagogička, ktoré sa zameriavajú na prácu so žiakmi s telesným postihnutím, s poruchami učenia, správania a talentovanými žiakmi.

Súčasťou školy je aj plaváreň a rehabilitačná miestnosť, ktoré využívajú žiaci na hodinách telesnej výchovy a športovej prípravy a žiaci, ktorí sú oslobodení od povinnej telesnej výchovy.

Škola bola zaradená do projektu obnovy základných škôl v Martine na základe výzvy na predkladanie projektov z operačného programu Základná infraštruktúra - Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry. Realizácia projektu by riešila stav budovy a výrazne by znížila spotrebu tepla. Tepelné zariadenie vyžaduje hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Škola má vlastnú prípravovňu stravy pre základnú aj materskú školu.

Odporúčanie:

1. Škola má jasné predstavy o smerovaní. Vzhľadom na jej úspešnosť, záujem rodičov a perspektívu do budúcnosti, bude potrebné zo strany mesta zabezpečiť zdroje na opravy a rekonštrukciu budovy školy.

- Škola má voľné kapacity na prijatie žiakov z východnej časti sídliska Sever po zrealizovaní racionalizácie siete škôl v mestskej časti.

Mestská časť: Podháj

Základná škola s materskou školou Ul.Gorkého

Škola je situovaná v mestskej časti Podháj, je jedinou ZŠ v tejto mestskej časti. Budova bola postavená v roku 1959 so 17 učebňami. V roku 2004 škola získala priestory zrušenej ZŠ Ul.mládeže a pripojila sa do jedného právneho subjektu materská škola. Škola má teraz 2 pavilóny s 38 učebňami, 2 telocvične a školskú jedáleň. V školskom roku 2004/2005 má škola 712 žiakov v 28 triedach.

Škola má spracovanú koncepciu rozvoja školy s jasnou víziou do budúcnosti. Zameriava sa na vyučovanie cudzích jazykov, na prípravu žiakov v športových triedach so zameraním na ľadový hokej, zavádzanie IKT do vyučovacieho procesu. Podľa záujmu rodičov uplatňuje slovné hodnotenie žiakov 1.-4.ročníka. V rámci projektu INFOVEK zriadili ŠCI - školiace centrum Infoveku pre vzdelávanie učiteľov.

Škola má vlastnú prípravovňu stravy pre základnú aj materskú školu, ktorá bola v roku 2004 zrekonštruovaná.

Odporúčanie:

- Škola je jedinou školou v mestskej časti, má spracovanú koncepciu rozvoja a perspektívu do budúcnosti. Zo strany mesta bude potrebné zabezpečiť zdroje na zónovú reguláciu a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Mestská časť: Záturčie

Základná škola Ul.A.Stodolu

Základná škola situovaná v mestskej časti Záturčie je jedinou školou na poslednom vybudovanom sídlisku v Martine. V školskom roku 2004/2005 uplynie 10 rokov od jej vzniku ako samostatnej školy. V roku 1999 bola zaradená do siete plnoorganizovaných škôl. V súčasnosti navštevuje školu 1027 žiakov, ktorí sa vyučujú v 44 triedach. Do kompletného vybudovania areálu školy stále chýba telocvična, školské dielne a školská jedáleň s kuchyňou. Strava sa do školy dováža z kuchyne, ktorá sa nachádza v priestoroch MŠ Ul.A.Stodolu. Učebňový pavilón 1.a 2.ročníka je značne vzdialený - v areáli MŠ Ul.Stodolu.

Škola naplňa víziu školy, do ktorej deti radi chodia. S cieľom humanizácie výchovno-vyučovacieho procesu sa zameriava na: vyučovanie cudzích jazykov, proces učenia podporovaný využitím informačno-komunikačných technológií, realizáciu projektov Škola podporujúca zdravie, Správaj sa normálne, Infovek, SOCRATES - projekt spolupráce škôl EÚ. V škole pracuje školská psychologička a špeciálna pedagogička, ktoré sa venujú žiakom so špecifickými poruchami učenia a zdravotne postihnutým žiakom. V škole je zriadená pobočka mestskej knižnice s detskou literatúrou.

Odporúčanie:

- Škola je jedinou školou v mestskej časti, má spracovanú koncepciu rozvoja a perspektívu do budúcnosti. Klesajúci počet žiakov nastupujúcich do 1.ročníka umožní v priebehu 2-3 rokov umiestnenie všetkých žiakov školy vo vlastných pavilónoch.
- V spolupráci so zriaďovateľom vybudovať športový areál a telocvičňu a tým podporovať u žiakov záujem o športové aktivity v rámci prevencie sociálno-patologických javov.

Mestská časť: Priekopa

Základná škola s materskou školou Ul.priehradná

Škola bola postavená v roku 1951 v dedine Priekopa a začalo sa v nej učiť v roku 1958. Je jednou z dvoch škôl v mestskej časti. V súčasnosti má škola dve budovy s učebňami a budovu školskej jedálne. V budove 1.stupňa ZŠ je umiestnená 4-triedna materská škola. V školskom roku 04/05 má škola 287 žiakov v 12 triedach.

Budovy školy sú v dobrom stave, energeticky nenáročné, po rekonštrukcii sú kotolne, okná, sociálne zariadenia, strechy budov.

Škola má spracovanú koncepciu ďalšieho rozvoja, preferuje zameranie na rodinný typ školy, vytvára prostredie a dobré podmienky pre prácu s deťmi s poruchami učenia a správania. Realizuje projekty Krok za krokom, Škola podporujúca zdravie, Lego, Infovek, spolupracuje s družobnou školou J.Masaryka v Prahe, 82% žiakov pracuje v záujmových útvaroch.

Škola má vlastnú prípravovňu stravy pre základnú aj materskú školu, ktorá bola v roku 2004 zrekonštruovaná.

Odporúčanie:

1. Škola má v mestskej časti Priekopa tradíciu a podporu občanov, má s ohľadom na celkový demografický vývoj pomerne stabilný počet žiakov.

Základná škola s materskou školou Ul. J.V.Dolinského

Škola je postavená v lokalite Priekopa, je jednou z dvoch škôl v mestskej časti. Dve samostatné budovy s 30 učebňami sú prepojené spojovacou chodbou, je vybavená športovým areálom a dvoma tenisovými kurtmi a dvoma telocvičňami. V školskom roku 2004/2005 ju navštevuje 396 žiakov v 17 triedach.

Súčasťou školy je školská jedáleň s vlastnou prípravou stravy, ŠKD a od septembra 2004 aj materská škola so 107 deťmi v piatich triedach.

V koncepcii rozvoja sa škola prioritne zamerala na environmentálnu výchovu. V záujme čo najlepšej prípravy žiakov pre praktický život vyvíja aktivity na posilnenie kvality výuky cudzích jazykov a počítačovej gramotnosti. Je zapojená do projektov: Škola podporujúca zdravie, Infovek, LEGO.

Škola bola zaradená do projektu obnovy základných škôl v Martine na základe výzvy na predkladanie projektov z operačného programu Základná infraštruktúra - Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry. Realizácia projektu by riešila stav budovy a výrazne by znížila spotrebu tepla. Tepelné zariadenie vyžaduje zónovú reguláciu a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Odporúčanie:

1. V záujme rozumného hospodárenia s teplom sa javí potrebné oddeliť rozvod kúrenia do pavilónu materskej školy vzhľadom na rozdielnu prevádzku ZŠ a MŠ.
2. Vzhľadom na pokles žiakov nastupujúcich do 1.ročníka v školských obvodoch Priekopy, škola má perspektívu stať sa v najbližších rokoch jedinou školou v mestskej časti.

3.2. Cirkevné a súkromné školy

Cirkevné a súkromné školy a školské zariadenia v SR sú **rovnocennou integrálnou súčasťou** výchovno-vzdelávacej sústavy, majú rovnaké spoločensko-pedagogické postavenie a doklady o vzdelaní, ktoré vydali majú všeobecnú rovnocennú platnosť. Podľa školského zákona a zákona o školských zariadeniach vzťahujú sa na ne všeobecne platné ustanovenia o výchovno-vzdelávacej sústave, uplatňujú sa v nich však aj osobitné ustanovenia o obsahu výchovy a vzdelávania, organizácii vyučovania, riadenia a správy škôl a školských zariadení.

Cirkevné školstvo a školské zariadenia

Od r.1990 **zriadujú a spravujú** cirkevné školy **štátom registrované cirkvi a cirkevné spoločenstvá**. Osobitosti o organizácii a riadení rímskokatolíckych škôl a školských zariadení určuje **Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou**, postavenie, organizáciu a činnosť ostatných cirkevných škôl podobne určuje Zmluva medzi SR a registrovanými cirkvami.

Podľa nich návrh na zriadenie cirkevnej školy predkladá príslušný cirkevný orgán ministerstvu školstva s uvedením údajov o druhu školy, jej organizácii, personálnom a materiálno-technickom zabezpečení školy, učebné plány a učebné osnovy všetkých vyučovacích predmetov, ktoré schvaľuje zriaďovateľ školy po dohode s ministerstvom školstva. Zmluvy s cirkvami v oblasti výchovy a vzdelávania priznávajú cirkvám právo slobodne vykonávať ich náboženské poslanie, vyučovať svoju vieru, dodržiavať cirkevné sviatky, právo a povinnosť rodičov na náboženskú výchovu svojich detí a na slobodný výber školy, právo zriaďovať, spravovať a využívať na výchovu a vzdelávanie základné, stredné a vysoké školy. Slovenská republika sa zmluvami zaväzuje vytvárať nevyhnutné podmienky a **umožňovať náboženskú výchovu žiakov vo všetkých školách** a školských zariadeniach a uplatňovať zásady náboženskej znášanlivosti. Učiteľom náboženstva sa priznáva rovnaké pracovnoprávne postavenie ako ostatným učiteľom. Na zabezpečovanie financovania cirkví má SR uzavrieť s nimi osobitnú dohodu a právo uplatňovať vo výchove svoje náboženské presvedčenie v súlade so zásadami kresťanskej etiky a ekumenizmu.

Súkromné školy a školské zariadenia

Sú výchovno-vzdelávacie zariadenia, ktorých **zriaďovateľmi sú právnické alebo fyzické osoby, občianske alebo záujmové združenia a účelové vzdelávacie organizácie**. Po ich akreditácii sú rovnocennou súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy, poskytujú rovnocenné vzdelanie ako verejné školy. Právne postavenie súkromných škôl a školských zariadení určuje v medziach všeobecne záväzných ustanovení školského zákona alebo zákona o školských zariadeniach zriaďovateľ, v otázkach odbornopedagogických ich riadi a kontroluje ministerstvo školstva.

V meste Martin sú nasledovné školy a školské zariadenia, ktorých zriaďovateľom nie je mesto :

Základná škola		Počet žiakov
Súkromná ZŠ Bell Amos, Ul.východná	súkromná	94
Evajelická ZŠ, Ul.M.R.Štefánika	cirkevná	24
ZŠ s MŠ A.Bernoláka, Ul. Tomášikova	cirkevná	348
S P O L U		466

Základná umelecká škola	
Súkromná základná umelecká škola, Ul.jahodnícka	súkromná

Školské zariadenia		
Materská škola	Ul. divadelná	súkromná
	Prvá SMŠ, Ul. zvolenská	súkromná
	MŠ pri ZŠ , A.Bernoláka, Ul.Tomášikova	cirkevná
Centrum voľného času	JUNIORKLUB, Nám.S.H.Vajanského	súkromné
Školské stredisko záujmovej činnosti	JM CENTRUM - pri ZŠ s MŠ A. Bernoláka, Ul.Tomášikova	cirkevné
	pri ZŠ BELL AMOS, Ul.východná	súkromné

3.3. Špeciálne školstvo

Poslaním **špeciálnych škôl** je poskytovať vzdelanie pomocou osobitných výchovných a vyučovacích metód, prostriedkov a foriem výchovy a vzdelávania mentálne, zmyslove alebo telesne postihnutým žiakom, žiakom s chybami reči, žiakom s viacerými chybami, ťažko vychovávateľným žiakom, chorým a oslabeným žiakom umiestneným v zdravotníckych zariadeniach a pripravovať ich na začlenenie sa do pracovného procesu a do života v spoločnosti. Špeciálnymi školami sú špeciálne základné školy, špeciálne stredné školy, praktické školy a odborné učilišťa. Členia sa aj podľa druhu a stupňa postihnutia.

V Martine je **špeciálna základná škola**, ktorej zriaďovateľom je Krajský školský úrad v Žiline.

Špeciálna výchova a vzdelávanie sa poskytuje aj **integráciou zdravotne postihnutých žiakov** do škôl bežného typu, prípadne aj vytváraním **špeciálnych tried v bežných školách** s pomocou špeciálneho pedagóga. Integrácia špeciálnej výchovy a špeciálneho vzdelávania sa má deťom vyžadujúcim špeciálnu starostlivosť poskytovať v rámci bežných výchovných a vzdelávacích inštitúcií a nie oddelene. Dieťa na základe svojho postihnutia vyžaduje systematickú odbornú starostlivosť špeciálneho pedagóga, psychológa, odborného lekára – rehabilitačného pracovníka. Je nevyhnutné, aby sa zdravé nepostihnuté deti učili žiť s postihnutými, považovali za samozrejmosť pomáhať im a hlavne ich chápať a rešpektovať.

Integrácia zdravotne postihnutých žiakov v bežných školách v Martine :

- ZŠ Ul.jahodnícka - 2 logopedické a dyslektické triedy
- ZUŠ Martin - špeciálna trieda pre telesne postihnuté deti
- ZŠ Ul.Hurbanova – integrácia žiakov s telesným postihnutím
- MŠ Ul. Jesenského - 2 triedy pre deti s mentálnym postihom

3.4. Základné umelecké školy

Základné umelecké školy (ZUŠ) ako ustanovizne záujmového vzdelávania poskytujú mladej generácii i dospelým možnosť **rozvinúť svoj prirodzený talent** v niektorom z umeleckých odborov hudby, tanca, výtvarného alebo literárno-dramatického umenia a umožňujú žiakom **pokračovať v umeleckej príprave** na vyššom stupni škôl

umeleckého zamerania, prípadne postupne sa kvalifikovať aj na profesionálny výkon umeleckého povolania. Žiakmi ZUŠ sú najmä žiaci 1. – 9. ročníka ZŠ, ale aj deti predškolského veku, žiaci stredných škôl, študenti vysokých škôl a dospelí.

Štúdium sa organizuje ako **individuálne a skupinové**, končí sa záverečnou skúškou a žiaci **platia školné**. Základné umelecké školy ako školy polyestetického charakteru sú **významným kultúrno-výchovným činiteľom spoločenského prostredia a vo výchove žiakov mimo vyučovania** majú významné miesto.

Základná umelecká škola v Martine je jediná ZUŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin, nachádza sa na Ul. Pavla Mudroňa v mestskej časti Stred. Je plnoorganizovanou školou s klasicko-všeobecne odbornou koncepciou.

Spĺňa dvojrozmerné poslanie:

- zabezpečuje starostlivosť o širokú populáciu detí, ktoré majú záujem o umelecké vzdelávanie
- vyhľadáva talenty, ktorým poskytuje špeciálnu starostlivosť v ich príprave na ďalšie profesné nasmerovanie na stredných, vyšších či vysokých umeleckých, umelecko-pedagogických či umenovedných školách

ZUŠ v Martine v školskom roku 2004/05 poskytuje základné umelecké vzdelanie v štyroch odboroch: hudobnom, výtvarnom, literárno-dramatickom a tanečnom pre 954 žiakov. Pre výtvarný odbor má vybudovanú počítačovú grafickú učebňu.

K charakteristickým atribútom školy vždy patrila verejná prezentácia tvorivosti detí – koncerty, výstavy, polyestetické projekty školy. Škola bola spoluzakladateľ a spoluorganizátor medzinárodnej súťaže a prehliadky detskej výtvarnej tvorby Bienále fantázie Martin.

Koncepcná línia ZUŠ:

- Všeobecne výchovno-vzdelávacia odborná príprava, klasická koncepcia vychádza z pozitívnych skúseností práce ZUŠ, učebných plánov, učebných osnov schválených MŠ SR.
- Alternatíva rozšírenej estetickej výchovy - súbežného projektu s klasickým vzdelávaním.
- Vyučovanie v arteterapeutickej triede vo výtvarnom odbore v spolupráci so združením pre postihnuté deti „Motýľ“.

Budova školy bola postavená ako dočasná stavba, má nedostatočnú izoláciu budovy.

Škola má nedostatok priestorov, ktoré by slúžili na výstavy a koncerty žiakov. Pri väčších projektoch si škola musí zapožičiavať priestory na nácviky a vystúpenia na iných školách a kultúrnych inštitúciách, kde platí nemalé prenájmy.

Pre bezpečnosť príchodu a odchodu žiakov je potrebné vyriešiť parkovacie priestory pre rodičov, ktorí tieto deti privádzajú do školy na vyučovanie.

Odporúčania:

1. zefektívniť viacdrojové financovanie ZUŠ ako kultúrno–spoločenského centra v meste
2. vytvoriť vhodné podmienky na prezentáciu žiakov ZUŠ,
3. posilniť pri mimoškolskom vzdelávaní funkciu kultúrnych aktivít ako nástroja prevencie proti negatívnym javom u detí a mládeže, podporiť ponuku vzdelávacích aktivít pre dospelých.

Pozn.:

V meste Martin je ďalšia základná umelecká škola, ktorej zriaďovateľom nie je mesto.

3.5. Školské zariadenia

Školské zariadenia sú súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy. Zriaďujú ich orgány verejnej správy, fyzické a súkromné osoby na zabezpečenie predškolskej výchovy, starostlivosti o žiakov v čase mimo vyučovania, na stravovanie žiakov a na zabezpečenie výchovného poradenstva a odborných služieb pre školy.

3.5.1. Predškolské zariadenia – Materské školy

Predškolské zariadenia zabezpečujú systematickú výchovu detí od 2 do 6 rokov, dopĺňajú rodinnú výchovu o činnosti podporujúce **všestranný rozvoj osobnosti jednotlivcov**, vyrovnávajú rozdiely v úrovni socio-kultúrneho prostredia a vývoja detí a pripravujú ich tak na povinnú školskú dochádzku. Učiteľky materských škôl okrem toho plnia aj poradenskú výchovnú činnosť pre rodičov.

Výchovná starostlivosť o deti sa podľa želania rodičov organizuje buď ako poldenná, celodenná, týždenná alebo nepretržitá. Pre 5-ročné deti sa organizujú **prípravné triedy** rok pred vstupom do školy. Zriaďujú sa aj špeciálne materské školy.

Predškolská výchova sa uskutočňuje podľa rámcového **Programu výchovy a vzdelávania v materských školách**, ktorý – okrem tradičných zložiek výchovy – je obohatený o samostatne vyčlenenú prosociálnu výchovu, integrovanú environmentálnu výchovu, výchovu k zdravému spôsobu života, o elementárne prvky spoločenskej výchovy, tvorivú dramatikú, prvky muzikoterapie a dbá o uplatňovanie princípu aktivity detí.

Cieľom výchovy a vzdelávania detí predškolského veku v materských školách je, aby z nich v súlade s individuálnymi osobitosťami vyrastali jedinci, ktorí sa budú harmonicky rozvíjať a dokážu:

- vážiť si seba aj iných,
- poznávať okolitý svet a chcieť sa učiť,
- rozhodovať sa na základe poznania a skúseností,
- samostatne, tvorivo a kriticky myslieť,
- spolupracovať a primerane komunikovať s rovesníkmi i dospelými,
- identifikovať problém a riešiť ho primeranými spôsobmi.

Vo výchovno-vzdelávacích činnostiach v materskej škole sa dôraz kladie na aktivitu dieťaťa. Dieťa nepreberá hotové poznatky, ale umožňuje sa mu získavať ich samostatne vlastnou aktivitou prostredníctvom uplatňovania **zážitkového učenia**.

Žiaducemu rozvoju predškolskej výchovy v súčasnosti bráni najmä pokles pôrodnosti, nezamestnanosť mladých rodičov, zvýšenie poplatkov za stravovanie detí v škole, príspevkov na materiálne vybavenie a prevádzku materských škôl.

V dôsledku toho dochádza k úbytku zaškolených detí, k redukcii siete materských škôl a tým k zníženiu ich sociálnej i spoločensko-výchovnej funkcie.

3.5.1.1. Materské školy v meste Martin v školskom roku 2004/2005

Mesto Martin má v zriaďovateľskej pôsobnosti 14 materských škôl s 1329 deťmi. Ich lokalizácia v jednotlivých mestských častiach je znázornená v prílohe č.2.

Mestská časť	Materská škola	Forma hospodárenia	Počet tried	Počet detí (z toho 2-ročných)		Kapacita
Ladoveň Jahodníky Tomčany	Ul. J.Lettricha	bez PS	6	163	0	110
	Ul. J.Šimka (Allendeho)	bez PS	3	88	11	54
	Ul. Jesenského	bez PS	3,5	68	0	52
Stred	Ul. Hviezdoslavova	bez PS	2	60	5	62
	Ul. Šoltésovej	bez PS	2	60	7	36
	Ul. P.Mudroňa	bez PS	2	50	5	50
Sever	Ul. Kpt.Nálepku	bez PS	2	59	6	90
	Ul. družstevná	bez PS	4	102	3	92
	Ul. Hurbanova	spojená so ZŠ	5	123	8	169
Záturčie	Ul. A.Stodolu	s PS	9	215	11	180
Podháj	Ul. Bagarova	bez PS	2	57	6	46
	Ul. Gorkého	spojená so ZŠ	5	105	8	104
Priekopa	Ul. priehradná	spojená so ZŠ	3	65	13	48
	Ul. Dolinského (MŠ Ul.B.Bullu + MŠ Ul.Uzlovská)	spojená so ZŠ	5	114	11	125
S P O L U			53,5	1329	94	1218

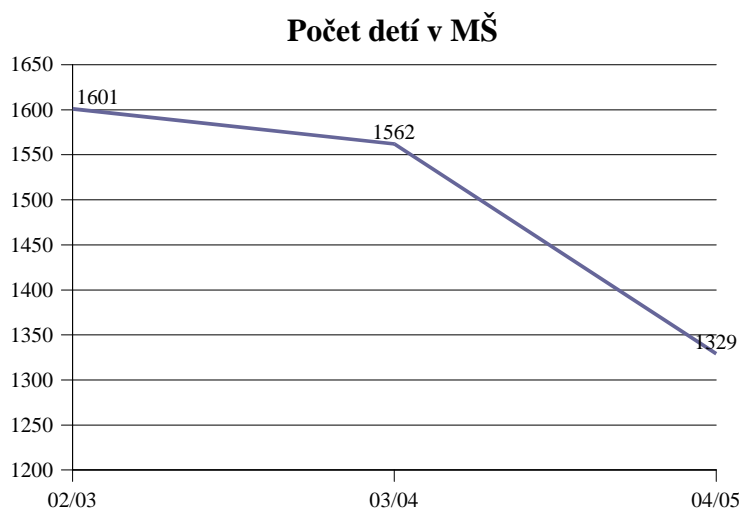
Pozn.:

V meste Martin sú ďalšie 3 materské školy, ktorých zriaďovateľom nie je mesto.

Uvádžame prehľad počtu zapísaných detí v MŠ v priebehu školských rokov 2002/2003 až 2004/2005 t.j. za obdobie zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin.

MŠ / Školský rok	2002/2003	2003/2004	2004/2005	poznámka
Ul. J.Šimku (Allendeho)	70	74	88	
Ul. Bagarova	42	52	57	
Ul. družstevná	99	103	102	
Ul. Hviezdoslavova	59	63	60	
Ul. Jesenského	70	64	68	
Ul. Gogoľova	60	69	zrušená	
Ul. Lettricha	95	96	163	po zrušení MŠ Ul.Gogoľova
Ul. P.Mudroňa	52	50	50	
Ul. kpt. Nálepku	68	63	59	
Ul. Šoltésovej	64	62	60	
Ul. A.Stodolu	206	207	215	
Ul. Gorkého	82	78	105	po zrušení MŠ Ul.podhájska
Ul. podhájska	54	57	zrušená	
Ul. Hurbanova	136	142	123	
Ul. priehradná	63	60	65	
Ul. B. Bullu	90	95		
Ul. Uzlovská	90	75	114	teraz MŠ Ul.Dolinského

MŠ / Školský rok	2002/2003	2003/2004	2004/2005	poznámka
Ul. divadelná	67	58	súkromná	
Ul. zvolenská	96	94	súkromná	
Ul. V.Žingora	38	zrušená	zrušená	
SPOLU	1601	1562	1329	

Klesajúci demografický vývoj sa dotýka aj materských škôl. Poukazuje na to aj skutočnosť, že v priebehu školského roku 2004/2005 bolo zrušených 8 tried materských škôl.

3.5.1.2. Návrhy na riešenie siete materských škôl

Materské školy **nemajú určené školské obvody** a predškolská výchova **nie je povinná**. Z toho vyplýva, že je veľmi ťažko určiť, koľko detí bude predškolské zariadenia navštevovať. Prevádzkovanie materských škôl je originálnou kompetenciou mesta. Vzhľadom k potrebe čo najefektívnejšie využívať prevádzku materských škôl počítame s tým, že jednotlivé triedy budú obsadzované maximálnymi počtami detí tak, ako to umožňuje vyhláška č. 353/1994 Z.z. o predškolských zariadeniach v znení neskorších predpisov. To **umožní sprístupniť** túto službu čo najširšiemu počtu občanov pri prijateľných prevádzkových nákladoch na jedno dieťa.

Riešením racionalizácie siete materských škôl v meste Martin je vytvorenie viactriednych materských škôl, ktoré prejdú na **právnú subjektivitu**, čím sa okrem ekonomických podmienok zlepši výchovno-vzdelávací proces ako aj jeho riadenie.

Ďalším riešením siete materských škôl je možnosť získania objektu MŠ od mesta do dlhodobého prenájmu s tým, že škola požiada MŠ SR o zaradenie do siete ako **súkromná materská škola**.

Návrhy racionalizácie:

1. Vyradiť málo naplnené MŠ zo siete škôl a školských zariadení k 30.6.2005.
2. Zostávajúcim MŠ udeliť právnú subjektivitu k 1.9.2005.
3. Vyhovieť žiadostiam o transformáciu štátnych MŠ na súkromné MŠ.
4. Uvoľnené priestory MŠ využiť pre deti z málopodnetného sociálne znevýhodneného prostredia a rómske deti v záujme zvýšenia ich zaškolenosti.

3.5.1.3. Konceptné zámery rozvoja materských škôl v meste Martin

Mestská časť: Ladoveň-Jahodníky-Tomčany

Materská škola Ulica Jána Šimka (Allendeho)

MŠ je 3-triedna, má 88 zapísaných detí. Navštevujú ju deti aj z iných obcí vzhľadom na dostupnosť spojov prímestských liniek. Budova je typizovaná, pozostáva z dvoch častí. Hospodárska časť je v prenájme Združenej strednej školy obchodu a služieb, ktorá je zriaďovateľom školskej jedálne a zároveň zabezpečuje stravovanie detí. Tepelné zariadenie vyžaduje montáž zmiešavacieho uzla a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3). MŠ má spracovanú Konceptiu rozvoja školy, ktorá je zameraná na využívanie metodiky Krok za krokom. Všetci pedagogickí zamestnanci majú ukončené cyklické vzdelávanie a vo všetkých triedach pracujú týmto alternatívnym spôsobom. MŠ je zapojená do siete Škôl podporujúcich zdravie.

Odporúčania:

1. O materskú školu je zo strany rodičov veľký záujem. Priemerná dochádzka detí do zariadenia je jedna z najlepších zo všetkých MŠ. Navrhujeme, aby sa stala samostatným právnym subjektom.

Materská škola Ulica Jesenského

MŠ má 2 triedy pre intaktné deti a 2 špeciálne triedy pre deti s mentálnym postihom, pričom jedna špeciálna trieda je s celodennou starostlivosťou a druhá s poldennou starostlivosťou. Spolu je v MŠ zapísaných 68 detí. K budove MŠ patrí školský byt. V roku 2004 bola Marticom a.s. vykonaná zónová regulácia, čím sa umožnilo efektívne vykurovať MŠ a byt v čase prázdnin a víkendov. Tepelné zariadenie vyžaduje hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

MŠ má dobre spracovanú Konceptiu rozvoja školy, ktorá sa sústreďuje na prácu s deťmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Zároveň je zaradená v sieti Škôl podporujúcich zdravie.

Odporúčania:

1. Materská škola požiadala mesto o prenájom priestorov so zámerom zriadiť súkromnú materskú školu od 1.1.2006.

Materská škola Ulica Lettricha

MŠ je v typizovanej budove, má 6-tried, v ktorých je zapísaných 163 detí. MŠ je prevádzkovaná v dvoch pavilónoch spojených spojovacou chodbou. Tepelné zariadenie vyžaduje montáž zmiešavacieho uzla a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3). Areál školy je vplyvom pretrvávajúceho devastovania nedostatočne oplotený, čo je z hľadiska bezpečnosti detí nevyhovujúce. Je jedinou MŠ na sídlisku Ladoveň.

Konceptia rozvoja sa zameriava predovšetkým na ekologickú výchovu.

Odporúčania:

1. Materská škola svojou kapacitou a situovaním má predpoklady na ďalšie fungovanie.
2. Navrhujeme, aby sa stala samostatným právnym subjektom.

Mestská časť Stred:

Materská škola Ulica Mudroňa

MŠ sa nachádza v blízkosti centra mesta. Je 2-triedna, s počtom zapísaných detí 50. Pozostáva z pavilónu určeného pre triedy a hospodárskeho pavilónu, v ktorom je školská kuchyňa. Tepelné zariadenie vyžaduje montáž zmiešavacieho uzla a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3). Škola má pekný a účelný školský dvor s dostatočným vybavením.

Koncepcia rozvoja školy sa zameriava na regionálnu výchovu. V MŠ funguje detský folklórny súbor Bystrinka.

Odporúčania:

1. Materská škola požiadala mesto o prenájom priestorov so zámerom zriadiť súkromnú materskú školu od 1.1.2006.

Materská škola Ulica Hviezdoslavova

MŠ je situovaná v centre mesta, v súčasnosti je 2-triedna, má zapísaných 60 detí. Vzhľadom na to, že budova bola dlhodobo majetkom mesta Martin, je vo veľmi dobrom technickom stave. Fasáda školy je obnovená, na budove je niekoľko vymenených plastových okien. Tepelné zariadenie vyžaduje montáž zmiešavacieho uzla a hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3). Areál školy je primerane veľký a zachovalý.

Koncepcia rozvoja školy je zameraná na zdravý životný štýl, škola je zapojená v sieti Škôl podporujúcich zdravie.

Odporúčania:

1. Navrhujeme, aby sa do priestorov MŠ po drobnej stavebnej úprave (sociálne zariadenie, bývalá práčovňa) umiestnili deti z MŠ na Ul. Šoltésovej.
2. Materská škola má vo svojej lokalite opodstatnenie. Navrhujeme, aby sa stala samostatným právnym subjektom.

Materská škola Ulica Šoltésovej

MŠ je v súčasnosti 2-triedna, má 60 zapísaných detí. Umiestnená je v budove, ktorá je v značne zlom technickom stave, má malý areál školy. Súčasťou MŠ je školský byt. Tepelné zariadenie vyžaduje hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3). Kapacita zariadenia nevyhovuje hygienickým požiadavkám.

Napriek tomu bol o materskú školu zo strany rodičov veľký záujem, najmä pre jej profiláciu a kvalitnú predškolskú výchovu. Koncepcia školy sa zameriava na projekt Krok za krokom, všetci pedagógovia sú držiteľmi certifikátu. Zároveň je škola zaradená do siete Škôl podporujúcich zdravie.

Odporúčania:

1. Navrhujeme MŠ vyradiť zo siete škôl a školských zariadení k 30.6.2005.
2. Navrhujeme triedy s deťmi a pedagógmi premiestniť do MŠ Ul. Hviezdoslavova, kde vznikne po stavebných úpravách kvalitné prostredie.

Mestská časť Sever:

Materská škola Ulica kpt. Nálepku

MŠ je 2-triedna s počtom zapísaných detí 59. V MŠ každým školským rokom ubúda detí. MŠ navštevuje priemerne najnižší počet detí v porovnaní s ostatnými MŠ v meste. Je umiestnená v budove, ktorej súčasťou je školský byt. Areál školy je vplyvom pretrvávajúceho devastovania nedostatočne oplotený, čo je z hľadiska bezpečnosti detí nevyhovujúce. Tepelné zariadenie vyžaduje hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Koncepcia školy sa zameriava na regionálnu výchovu a športové aktivity.

Odporúčania:

1. Navrhujeme triedy s deťmi a pedagógmi premiestniť k 30.6.2005 do MŠ Ul.družstevná.
2. Z hľadiska skladby obyvateľstva v tejto mestskej časti sú vytvorené predpoklady pre prevádzkovanie materskej školy pre deti z málopodnetného sociálne znevýhodneného prostredia a rómskych detí.

Materská škola Ulica družstevná

MŠ je 4-triedna, je v nej zapísaných 104 detí. Je umiestnená v dvoch pavilónoch spojených hospodárskou časťou s priestrannou jedálňou. Má zachovalý areál školy. Tepelné zariadenie vyžaduje hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Je regionálnym vzdelávacím centrom metodiky Krok za krokom. V MŠ sú všetci pedagógovia držiteľmi certifikátu. ZŠ A. Dubčeka, ktorá je v jej blízkosti, využíva vo vyučovaní metodiku Krok za krokom, čo je z hľadiska nadväznosti predškolského a primárneho vzdelávania ideálne. Dlhodobá kapacitná naplnenosť poukazuje na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu. O MŠ je zo strany rodičov veľký záujem.

Odporúčania:

1. Navrhujeme, aby sa do priestorov MŠ umiestnili deti z MŠ na Ul.kpt.Nálepku.
2. Materská škola má v tejto mestskej časti svoje opodstatnenie. Navrhujeme, aby sa stala samostatným právnym subjektom.

Mestská časť Podháj:

Materská škola Ulica Bagarova

MŠ je 2-triedna, má zapísaných 57 detí. Je umiestnená v zástavbe rodinných domov. Je pavilónového typu. Areál školy je veľmi rozsiahly. Tepelné zariadenie vyžaduje hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3).

Koncepcia rozvoja školy sa zameriava na ekologickú výchovu.

Odporúčania:

1. Materská škola požiadala mesto o prenájom priestorov so zámerom zriadiť súkromnú materskú školu od 1.1.2006.

Základná škola s materskou školou Ulica Gorkého

MŠ má v súčasnosti 5 tried, je v nich zapísaných 105 detí. MŠ je umiestnená v účelovej budove v tesnej blízkosti ZŠ. Materská škola prešla výraznými organizačnými zmenami v školskom roku 2003/2004, kedy sa zriadili dve triedy pre deti z MŠ Podhájскеj. Školské stravovanie zabezpečuje kuchyňa v ZŠ. Koncepcia rozvoja školy je zameraná na environmentálnu výchovu a v nadväznosti na koncepciu ZŠ sa zameriava aj na rozvoj pohybových schopností detí.

Odporúčania:

1. V septembri 2004 bola spojená do samostatného právneho subjektu so základnou školou. Má svoje opodstatnenie v mestskej časti.

Mestská časť Záturčie:

Materská škola Ulica A. Stodolu

MŠ je 9-triedna, má 215 zapísaných detí. Je umiestnená v budove pavilónového typu, jediná v mestskej časti. Tepelné zariadenie vyžaduje hydraulické vyregulovanie radiátorov (príloha č.3). Areál školy je primerane zachovalý.

Škola má v koncepcii rozvoja veľmi dobre prepracovaný výchovno-vzdelávací program s jasne stanovenými prioritami smerovania školy. Aktívne sa zapája do rôznych projektov. Je zapojená v sieti Škôl podporujúcich zdravie. Má nadviazanú spoluprácu s dvomi zahraničnými materskými školami. Škola má dobré skúsenosti so získavaním sponzorských darov a grantov.

Odporúčania:

1. Materská škola má právnú subjektivitu od roku 2002. Ako jediná v mestskej časti Záturčie má svoje opodstatnenie.

Mestská časť Košúty:

Základná škola s materskou školou Ulica Hurbanova

MŠ je v súčasnosti 5-triedna, má 123 zapísaných detí. Je umiestnená v budove pavilónového typu. Školská kuchyňa zabezpečuje stravu aj pre materskú školu aj základnú školu. Fasáda budovy nie je v dobrom stave a značne zdevastovaný je aj školský dvor. Škola bola zaradená do projektu obnovy základných škôl v Martine na základe výzvy na predkladanie projektov z operačného programu Základná infraštruktúra - Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry. Realizácia projektu by riešila stav budovy a výrazne by znížila spotrebu tepla.

Koncepcia rozvoja školy sa zameriava na optimalizáciu pohybového režimu detí s programom efektívneho rozvíjania talentov v oblasti jazykovej a umeleckej. Podobne ako ZŠ sa venuje programu integrácie detí so zdravotným a telesným postihom.

Odporúčania:

1. Materská škola od septembra 2004 tvorí so ZŠ jeden samostatný právny subjekt a ako jediná v mestskej časti má svoje opodstatnenie.

Mestská časť Priekopa:

Základná škola s materskou školou Ulica Dolinského

MŠ je v súčasnosti 5-triedna, má zapísaných 114 detí zo zrušených MŠ B.Bullu a MŠ Uzlovskej. Je umiestnená v priestoroch ZŠ Ul.Dolinského, ktoré sa stavebne upravovali na 7 tried. Plánovaná kapacita nie je naplnená. Areál školy sa prispôbil pre deti predškolského veku a taktiež prešiel stavebnými úpravami. Škola bola zaradená do projektu obnovy základných škôl v Martine na základe výzvy na predkladanie projektov z operačného programu Základná infraštruktúra - Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry. Realizácia projektu by riešila stav budovy a výrazne by znížila spotrebu tepla.

Koncepcia rozvoja školy sa zameriava na integráciu detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, v MŠ sú integrované deti so zrakovým postihom. Niektorí pedagógovia sú držiteľmi certifikátu metodiky Krok za krokom a využívajú tento alternatívny prístup v praxi.

Odporúčania:

1. ZŠ s MŠ má svoje opodstatnenie v mestskej časti. Vzhľadom na pokles žiakov nastupujúcich do 1.ročníka v školských obvodoch Priekopy, škola má perspektívu stať sa v najbližších rokoch jedinou školou v mestskej časti.

Základná škola s materskou školou Ulica Priehradná

MŠ je 3-triedna so stabilným počtom zapísaných detí 65. Od septembra 2004 je spojená so ZŠ do jedného právneho subjektu. Je umiestnená v budove spolu s triedami 1.stupňa ZŠ a školským klubom detí ZŠ. Tepelné zariadenie vyžaduje čiastočnú rekonštrukciu (príloha č.3).

MŠ má prepracovaný výchovno-vzdelávací program s prioritami zameranými na aplikáciu metodiky Krok za krokom, je zapojená v sieti Škôl podporujúcich zdravie.

Odporúčania:

1. Vzhľadom na pokles žiakov nastupujúcich do 1.ročníka v školských obvodoch Priekopy, v priebehu 3-5 rokov bude možné umiestniť všetky deti mestskej časti do priestorov ZŠ s MŠ Ul.Dolinského.

3.5.2. Zariadenia pre výchovu v čase mimo vyučovania

Poslaním zariadení je rozvíjať záujmy a schopnosti žiakov **v čase mimo vyučovania**, dopĺňať výchovno-vzdelávacie programy škôl o nadväznú výchovno-vzdelávacie aktivity, zabezpečovať tvorivé užitočné využívanie voľného času, prípravu na vyučovanie a organizovať aj oddychovú, rekreačnú a zábavnú činnosť. V tomto smere školské zariadenia úzko spolupracujú so školami, kultúrno-výchovnými inštitúciami a záujmovými občianskymi organizáciami. Svoju činnosť rozvíjajú aj počas školských prázdnin a plnia tak aj **významnú sociálno-výchovnú funkciu**.

Školské kluby detí (ŠKD)

V súčasnosti plnia predovšetkým výchovno-sociálnu funkciu (celodenný pobyt žiakov v škole) a zabezpečujú prípravu na vyučovanie, najmä na 1. stupni základnej školy. Môžu tvoriť aj súčasť základnej školy a sčasti **vykonávajú aj záujmovú činnosť**. Problémom mnohých školských klubov je nevyhovujúce účelové vybavenie klubov pre záujmovú činnosť žiakov.

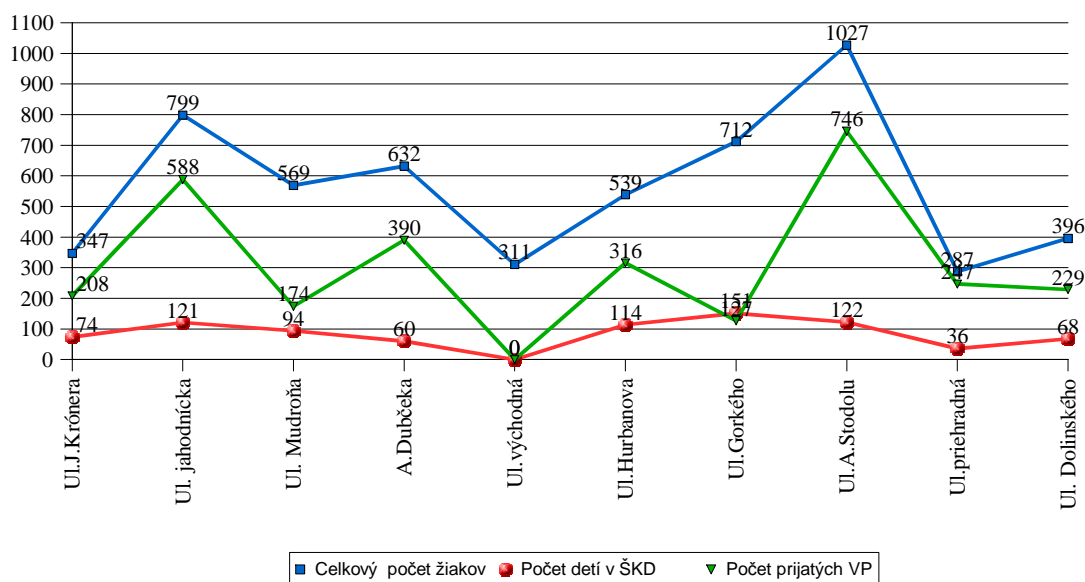
Školský klub detí zabezpečuje pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku, výchovu a vzdelávanie v čase mimo vyučovania a v čase školských prázdnin.

V školských kluboch pri ZŠ v Martine je v školskom roku 2004/05 zapísaných je spolu 840 žiakov. ŠKD je súčasťou každej základnej školy okrem ZŠ Ul.východná, kde túto funkciu spĺňa súkromné centrum voľného času Juniorklub.

Školský klub detí môže byť **prijímateľom vzdelávacích poukazov (VP)**, prostredníctvom ktorých štát poskytuje osobitný finančný príspevok tým školám a školským zariadeniam, ktoré poskytujú záujmové vzdelávacie aktivity.

Nedostatočné krytie zo štátneho rozpočtu prevádzkovateľa ŠKD (ZŠ s PS) sa snažia riešiť zvýšením poplatkov od zákonných zástupcov detí a získaním VP pre svoje aktivity. Situácia na tomto úseku je však veľmi kritická, čo vedie k **znižovaniu počtu oddelení v ŠKD** v jednotlivých školách.

Nasledovný graf uvádza porovnanie počtu žiakov v škole s počtom detí v ŠKD. Z celkového počtu žiakov v ZŠ je zapísaných do ŠKD 15%.

pozn.:

- rozdiel medzi hodnotou počet prijatých VP a celkový počet žiakov predstavuje počet VP, ktoré žiaci poskytli iným poskytovateľom záujmového vzdelávania (iná ZŠ, CVČ), alebo ich žiaci neuplatnili
- vyšší počet prijatých VP oproti počtu detí v ŠKD znamená, že záujmové vzdelávanie na ZŠ sa poskytuje aj mimo ŠKD (krúžková činnosť pre žiakov 1.aj 2.stupňa zabezpečovaná vychovávateľmi ŠKD, učiteľmi ZŠ alebo inými osobami na dohodu)

Odporúčania:

1. podporovať činnosť školských klubov, zriadiť v nich oddelenia aj pre žiakov 2. stupňa ZŠ
2. posilniť pri mimoškolskom vzdelávaní funkciu výchovy ako nástroja prevencie proti negatívnym javom

Centrum voľného času (CVČ)

Centrum je výchovno-vzdelávacie zariadenie pre deti, mládež a dospelých **s celoročnou prevádzkou**. Predstavuje vyšší stupeň starostlivosti o deti a mládež vo voľnom čase. Centrá utvárajú podmienky na neformálne vzdelávanie, organizujú a zabezpečujú výchovno – vzdelávaciu, záujmovú, rekreačnú a športovú činnosť pre deti a mládež v priebehu celého kalendárneho roka, vrátane školských prázdnin. Plnia významnú funkciu v prevencii pred negatívnymi vplyvmi prostredia, **rozvíjaním náročnejších záujmových aktivít** prispievajú k výraznejšej diferenciacii výchovy a vzdelávania nadaných žiakov a k vyhľadávaniu talentov.

Pedagogická činnosť CVČ vychádza z Vyhlášky 291/94 Z.z., Pedagogicko-organizačných pokynov pre školy a školské zariadenia, Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do r. 2020 a ďalších dokumentov.

CVČ implementujú do svojej činnosti tie prioritné úlohy a opatrenia, ktoré vláda SR, vychádzajúc z Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do r. 2007, schválila pre tento rok – napr. venovať pozornosť deťom zo znevýhodneného sociálneho prostredia, zabezpečovať aktívnu ochranu detí pred sociálno – patologickými javmi. Výchovná práca sa uskutočňuje v oblastiach:

- a) pravidelná činnosť v záujmových útvaroch – krúžky, súbory, kurzy, kluby
- b) príležitostná činnosť formou jednorazových alebo pravidelne sa opakujúcich podujatí, súťaží, exkurzií, ...
- c) individuálny prístup, najmä vo vzťahu k zdravotne postihnutým a talentovaným deťom
- d) spontánna činnosť formou priebežnej ponuky rekreačného, relaxačného i osobného záujmu detí a mládeže
- e) prázdninová činnosť formou stálych, putovných, víkendových táborov, odborných sústreďení, ako aj praktické uplatnenie osvojených zručností a činností v ZÚ
- f) pedagogický dozor a organizačná práca pri podujatiach CVČ

Centrum voľného času Kamarát v Martine sídli v budove na ulici Andreja Kmeťa v mestskej časti Stred. V roku 1959 ju Advokátska komora darovala deťom. Budova má výhodnú polohu, je prístupná širokej verejnosti. Už 46. rok sa v nej striedajú deti, mládež aj dospelí na rôznych aktivitách, ktoré zamestnanci bývalého domu detí a teraz centra voľného času pre nich pripravujú.

Zložky činnosti CVČ Kamarát:

- **predmetové olympiády a postupové súťaže – KŠÚ poveril CVČ Kamarát zabezpečovaním a organizovaním v rámci martinského okresu**

Olympiády sa každoročne uskutočňujú v oblastiach: cudzie jazyky, biológia, matematika, fyzika, chémia, geografia. Organizačná činnosť spojená so zabezpečovaním olympiád obsahuje predovšetkým:

- zabezpečenie predsedov a členov jednotlivých komisií
- príprava rozpočtu na olympiády
- metodická práca s externými metodikmi a členmi komisií na úrovni obvodu
- zabezpečovanie, rozmnožovanie a rozposielanie materiálov k jednotlivým olympiádam
- poskytovanie a zabezpečovanie priestorov, ako aj pomôcok na olympiády

- spracovanie a odoslanie výsledkových listín, zabezpečenie diplomov, potvrdení o účasti, odmien súťažiacim

Postupové súťaže: Pytagoriáda, Slávik Slovenska, Európa v škole

Celkom zabezpečuje 14 predmetových olympiád a postupových súťaží, čo je spolu 33 kategórií pre žiakov ZŠ a SŠ, do ktorých je zapojených každoročne niekoľko stoviek žiakov v školských a obvodných kolách. Víťazi obvodných kôl postupujú do krajských a celoslovenských kôl súťaží.

- **pravidelná záujmová činnosť** – sú to záujmové útvary, ktoré pracujú podľa rozvrhu a plánov práce. V školskom roku 2004/2005 otvorili **50 záujmových útvarov s počtom členov 819**. Záujmové útvary pomáhajú viesť externí vedúci - odborníci v rôznych oblastiach. Členovia záujmových útvarov dosahujú dobré výsledky aj na celoslovenských podujatiach – šach, hokejbal, vystupujú na verejnosti – tanečné záujmové útvary – Hip – hop, aerobic, ...
- **príležitostná záujmová činnosť** – sú to rôzne súťaže, kvízy, výstavy, cyklické podujatia, vystúpenia pre verejnosť: napr. Deň matiek, Vianočné trhy, Veľkonočné trhy, karnevaly, súťaže, Talent Kamarát, Šiesty zmysel, Kamarátsky sedemboj, Kľúč od brány mesta, šachové turnaje, stolnotenisové turnaje, Turčiansku hokejbalovú ligu, súťaž EURÓPAN-Všetko čo vieš o EÚ, Valentínske prekvapenie,..
- **spolupráca** – s MŠ, ZŠ, strednými školami, TMAK Martin, Turčianskou knižnicou, ZUŠ, SNM Martin, Slovenským komorným divadlom, Turčianskou galériou, Mestom Martin, hasičmi – výtvarná súťaž, dopravným inšpektorátom, seniormi – KD Severanka, horolezeckou školou Maco (vybudovali horolezeckú stienku), akvaristami z klubu Akva (výstavy a burzy akvarijných rýb), Martinskom, Infoturiec,...
- **spontánna činnosť** - tzv. Servis voľného času v kluboch:
  - T – klub - stolný tenis
  - Technik - počítače
  - M – klub - študovňa, internet, knižnica, posedenie pri čaji, ap
 Táto činnosť je voľne prístupná pre členov záujmových útvarov aj ostatnú verejnosť.
- **prázdninová a letná činnosť** – aktivity počas prázdnin
- **služby pre školy a zariadenia**
  - prednášky pre základné školy – prevencia, toxikománia, ap.
  - tvorivé dielne – rôzne výtvarné techniky
  - podujatia pre ZŠ, MŠ i organizácie – Mikuláš, MDD, karnevaly a pod.

Budova patrí CVC a nie je možné používať ju na iné účely ako pre prácu s deťmi. Prenájmy časti priestorov pomáhajú pri platení prevádzkových nákladov. V budove je aj byt domovníka, čo je výhodné pre dozor nad budovou. Budova je kultúrna pamiatka, z toho vyplývajú ďalšie povinnosti – nie je možná tradičná údržba bez vypracovania projektu a jeho odsúhlasenia pamiatkovým úradom, napr. výmena okien, oprava fasády. V roku 2004 sa vzhľadom k dobrej finančnej situácii rozbehli prípravné práce. CVC zabezpečilo prípravu projektu na celkovú rekonštrukciu budovy - výmena okien, oprava strechy, fasáda budovy, projektové práce na úpravu zimnej záhrady a dvora.

V lete 2004 sa zrekonštruovali hygienické zariadenia, parkety v sále, ríny.

Budova je vykurovaná plynom prostredníctvom vlastnej plynovej kotolne, ktorá je v správe Martica.

Odporúčania:

1. zefektívniť viaczdrojové financovanie CVC
2. profilovať CVC Kamarát ako detské zábavné centrum mesta Martin
3. podporovať spoluprácu CVC Kamarát s predmetovými komisiami jednotlivých ZŠ pri príprave olympiád a postupových súťaží

Pozn.:

V meste Martin je ďalšie centrum voľného času, ktorého zriaďovateľom nie je mesto.

3.5.3. Zariadenia výchovného poradenstva

Pedagogicko-psychologické poradne, špeciálno-pedagogické poradne, výchovný poradca, školský psychológ a školský špeciálny pedagóg) poskytujú odborné služby školám, pedagogickým pracovníkom a rodičom detí v otázkach výchovy, vzdelávania, osobnostného a profesijného vývinu.

Spolupracujú pritom so strednými a vysokými školami, s príslušnými zdravotníckymi, sociálnymi a policajnými orgánmi, s orgánmi spravodlivosti a v otázkach kariérového poradenstva aj s úradmi práce a zamestnávateľskými organizáciami. Poradenskú funkciu vykonávajú aj oblastné metodicko-pedagogické centrá.

V meste Martin je zriadená Pedagogicko-psychologická poradňa – úzko spolupracuje so všetkými školami a školskými zariadeniami v uvedených oblastiach. **Pri Špeciálnej základnej škole v Martine pracuje špeciálno-pedagogická poradňa**, ktorá poskytuje diagnostické, psychologické, psychoterapeutické, špeciálno-pedagogické aj poradenské a metodické služby pre rodičov a pedagógov. Na viacerých základných školách pracujú **vlastní špeciálni pedagógovia a špeciálni psychológovia**.

3.5.4. Školské účelové zariadenia – školské jedálne

Školské stravovacie zariadenia (školské jedálne materských škôl a školské jedálne základných škôl) v terajšej skladbe **kopírujú počet škôl**, pri ktorých sú vytvorené. Výnimku tvorí stravovanie detí v MŠ J. Šimku (stravovanie zabezpečuje Združená stredná škola Martin – Jahodníky) a stravovanie detí predškolského veku v základných školách s materskou školou (Ul.Gorkého, Ul.priehradná, Ul.Dolinského, Ul.Hurbanova), kde stravovanie zabezpečuje vždy len jedna jedáleň.

Rozdiely v nákladoch na prípravu jedného jedla sa prejavujú medzi jednotlivými školskými jedálňami materských škôl, ale predovšetkým medzi nákladmi na výrobu jedného hlavného jedla v jedálni základnej školy a malých prevádzkach jedální materských škôl.

Výroba jedál v školských jedálňach materských škôl, kde je nízky počet stravníkov je nerentabilná a neefektívna.

Odporúčania:

1. Služby školského stravovania v materských školách centralizovať tak, aby sa na výrobu jedál využili voľné kapacity iných školských stravovacích zariadení. Na zapltenie dopravných služieb vyčleniť v mestskom rozpočte účelový príspevok.
2. V prípade poklesu stravníkov v ZŠ riešiť aj stravovanie žiakov školského veku centralizovaním výroby jedál. Na zapltenie dopravných služieb vyčleniť v mestskom rozpočte účelový príspevok.
3. Na zabezpečenie dopravy jedál z miesta výroby na miesto konzumácie využiť služby súkromných špecializovaných prepravcov.

3.6. Zabezpečovanie rozvoja športu v školách a školských zariadeniach

Šport zabezpečuje harmonický rozvoj záujmov mládeže, jej telesnú a psychickú zdatnosť a odolnosť, umožňuje odstraňovať negatívne stránky súčasnej civilizácie.

Areál školy slúži pre výchovu a vzdelávanie. Okrem tradičných ihrísk a trávnatých plôch sú v areáloch našich škôl a školských zariadení aj iné oddychové a výchovné zóny a tak sú využiteľné počas celého roka. V Martine nie je športovísk nazvyš, preto je potrebné, aby aj školské športoviská mohli byť prístupné širokej verejnosti.

Mesto Martin je tradičným spoluorganizátorom letných atletických súťaží a turnajov pre deti z celého regiónu Turca pod názvom Turčianske hry detí a mládeže. Prijatím Slovenska do EÚ sa otvorila možnosť úzkej spolupráce so školami našich partnerských miest. Účast' športovcov z týchto škôl môže byť príjemným obohatením súťaženía našich detí.

Jednou z možností ďalšieho rozvoja športu je podporiť využívanie mestskej krytej plavárne deťmi MŠ a žiakmi ZŠ. Dotáciu z rozpočtu mesta, ktorú v súčasnej dobe mesto poskytuje krytej plavárni by bolo možné podmieniť vyčlenením určitého času pre ZŠ a MŠ v máloexponovanej prevádzkovej dobe na uskutočňovanie základného plaveckého výcviku za prijateľných finančných podmienok. Je to jedna z možností otužovania detí a získania ich plaveckej gramotnosti.

Odporúčanie:

1. zabezpečiť zo strany mesta spoluprácu inštitúcií, škôl a školských zariadení a športových klubov,
2. zabezpečiť zo strany zriaďovateľa obnovu a údržbu školských športovísk s využitím projektov na podporu športu detí a mládeže,
3. podporovať športovanie detí a mládeže a ich prezentáciu na „Turčianskych hrách detí a mládeže“ poriadaných pod záštitou mesta Martin,
4. podporiť organizovanie základného plaveckého výcviku.

3.7. Vzdelávanie detí zo sociálne menej podnetného prostredia a rómskych detí a mládeže

Vychádzajúc z Dohovoru o právach dieťaťa je úlohou príslušných orgánov štátnej správy a samosprávy vytvárať podmienky pre rovnaké možnosti detí v prístupe ku vzdelávaniu so zvláštnym dôrazom na tie skupiny, ktoré sú z dôvodu sociálnych a kultúrnych špecifik jestvujúcim vzdelávacím systémom znevýhodňované. Z uvedeného princípu vychádza aj Národný program výchovy a vzdelávania v SR – Milénium , ktorý počíta s uskutočnením takých zmien vo vzdelávacom systéme, aby sa umožnil prístup k vyššiemu vzdelaniu aj deťom zo sociálne menej podnetného prostredia; s osobitným zreteľom na rómske obyvateľstvo.

Značná časť Rómov a obyvateľov rómskeho pôvodu je v súčasnosti integrovaná (resp. asimilovaná) v majoritnej časti spoločnosti a žije v porovnateľných sociálnych podmienkach, nezanedbateľná časť tohto obyvateľstva žije na okraji spoločnosti, v segregovaných lokalitách, ktoré sú charakteristické sociálnou nedostatočnosťou, znevýhodňujúcou túto populáciu v prístupe ku vzdelaniu, na pracovný trh a v tejto súvislosti i v zapojení sa do ekonomického, kultúrneho a politického života spoločnosti. Je preto nevyhnutné, aby sa tejto skupine obyvateľov venovala aj v oblasti vzdelávania špecifická pozornosť.

Je zrejmé, že zlepšenie postavenia a kvality života časti Rómov v spoločnosti sa odvíja od ich vzdelanostnej úrovne. Na pozdvihnutie ich vzdelanostnej úrovne je dôležité vytvoriť v rámci transformácie výchovno-vzdelávacieho systému také podmienky, aby aj v obsahu, formách a metódach boli akceptované osobitosti rómskej národnostnej menšiny. Je to dlhodobý proces realizovateľný len za účasti Rómov, ich rodín a miestnych komún, v ktorých Rómovia žijú.

Strategické ciele v oblasti výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov

- Vytvoriť atraktívne edukačné prostredie pre cieľovú skupinu, rešpektujúce jej sociálne, kultúrne a jazykové špecifiká, a tým prispieť k zlepšeniu ich dochádzky do školy.
- Zlepšiť materiálnu, technickú a metodickú pomoc škole v úsilí o realizáciu hore uvedených cieľov.
- Intenzívnym školským i mimoškolským vzdelávaním meniť postoje majority k minoritám a naopak.
- Účinnejšie pôsobiť na rómsku minoritu cestou propagácie kladných príkladov rómskych žiakov a študentov v oblasti vzdelávania.

Odporúčania:

1. podieľať sa na zefektívňovaní a humanizácii edukácie žiakov z málo podnetného prostredia so zámerom obmedzovať ich školské zlyhávanie a prevencie sociálno – patologických javov
2. vytvoriť MŠ pre deti zo sociálne menej podnetného prostredia a rómske deti a tým podporiť predškolskú prípravu detí,
3. prevádzku MŠ zabezpečiť viacdrojovým financovaním (projekty zamerané na podporu výchovy a vzdelávania rómskych detí)
4. zachovať a podporiť existenciu nultých ročníkov základných škôl pre 6-ročné deti nedosahujúce školskú zrelosť, mimoriadnu pozornosť venovať deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
5. podporiť profesiu asistenta učiteľa ako pedagogického zamestnanca, zabezpečiť pôsobenie školského psychológa a školského špeciálneho pedagóga
6. v spolupráci s asistentom učiteľa, sociálno-terénnym pracovníkom a odborným pracovníkom na školskom úrade, pomáhať odstraňovať príčiny neplnenia povinnej školskej dochádzky,
7. priebežne poskytovať odborné služby rodičom, učiteľom a ostatným, ktorí sa podieľajú na výchove týchto detí.

4. FINANCOVANIE ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ

Od reorganizácie štátnej správy r.1996 až do 30.6.2002 sa finančné prostriedky na školstvo pridelovali cez okresné úrady na základné školy a školské zariadenia v pôsobnosti okresných úradov. Od 1.7.2002 upravoval financovanie škôl a školských zariadení zákon o financovaní základných a stredných škôl a školských zariadení, pričom rozlišoval financovanie štátnych, verejných, cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení. Od 1.1.2004 upravuje financovanie nový zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení (č.597/2003 Z.z.). **Zákon zabezpečuje zo štátneho rozpočtu bezplatné vzdelávanie** v základných a stredných školách, financovanie výchovno-vzdelávacieho procesu, prevádzku a riešenie havarijných situácií a poskytovanie príspevkov na financovanie rozvoja, rekonštrukcií, modernizácie a materiálo-technického vybavenia škôl. Štát rovnako zabezpečuje aj financovanie súkromných a cirkevných škôl.

Zdrojom financovania škôl a školských zariadení sú prostriedky zo štátneho rozpočtu, dotácie na výkon samosprávnych pôsobností, prostriedky z rozpočtov obcí a samosprávnych krajov, od fyzických a právnických osôb, z podnikateľskej činnosti škôl, z príspevkov rodičov a zákonných zástupcov žiakov, z darov a iných zdrojov (príspevkov na záujmové vzdelávanie, na vydávanie učebníc, metodických pomôcok, pedagogickej tlače, na pravidelnú záujmovú činnosť a na súťaže žiakov).

Zákon zrovnoprávnil financovanie štátnych a neštátnych škôl. Financovanie štátnych škôl zo štátneho rozpočtu vychádza z **normatívne určených príspevkov** na kalendárny rok **podľa počtu žiakov školy**. Normatív zahrnuje normatív mzdový (na mzdy a platy, poisťné a príspevok zamestnávateľa) a normatív prevádzkový (normované celoročné náklady na prevádzku školy a výdavky na výchovno-vzdelávací proces pripadajúce na jedného žiaka).

Pri určovaní normatífov sa rozlišuje stupeň, druh a typ školy, personálna a ekonomická náročnosť študijného alebo učebného odboru, forma štúdia, vyučovací jazyk, veľkosť školy a klimatické podmienky miesta školy. Na riešenie havarijných situácií môže ministerstvo školstva poskytnúť prostredníctvom príslušného krajského školského úradu zriaďovateľom štátnej školy účelovú dotáciu a ministerstvo financií dotáciu na rekonštrukciu a modernizáciu vybavenia školy. Neštátnym školám sa poskytujú príspevky podľa normatífov rovnako ako štátnym školám, ale výdavky na rekonštrukciu a modernizáciu vybavenia škôl sa im zo štátneho rozpočtu neposkytujú.

Na financovanie pravidelného nepovinného **záujmového vzdelávania** sa žiakom vydávajú **vzdelávacie poukazy** ako príspevok držiteľovi poukazu na zabezpečenie zvolenej záujmovej činnosti v škole alebo v školskom zariadení.

Návrh rozpočtu školy predkladá jej riaditeľ zriaďovateľovi školy a zodpovedá za jeho dodržiavanie, efektívne a účelné hospodárne využívanie školy alebo školského zariadenia.

Kontrolu hospodárneho a efektívneho využívania rozpočtu školy a školského zariadenia a ich majetku **vykonáva obec** alebo samosprávny kraj a následnú kontrolu ministerstvo školstva prostredníctvom krajského školského úradu a Štátnej školskej inšpekcie.

Štátny rozpočet určuje každoročne limity príjmov a výdavkov na školstvo pre ministerstvo školstva, vysoké školy a priamoriadené organizácie a na krajské úrady pre regionálne školstvo.

V materských školách prispievajú rodičia detí na výchovu, stravu a výchovné pomôcky pre deti. **V základných školách** a školských zariadeniach prispievajú rodičia **na stravovanie** žiakov, v **základných umeleckých školách** a jazykových školách platia aj **školné**. V školských výchovných zariadeniach (školské kluby centrál voľného času) aj na osobné učebné pomôcky. Učebnice sa žiakom zapožičiavajú zo školských knižníc.

Finančné zabezpečenie školstva v meste Martin

Pri prognóze finančného zabezpečenia školstva v našom meste vychádzame predovšetkým zo zmenených legislatívnych podmienok. Doterajší normatívny spôsob financovania prenesených i originálnych kompetencií zabezpečovaných obcami a VÚC predovšetkým zo štátneho rozpočtu, nahrádza od 1.1.2005 nový model. Prenesené kompetencie (základné školy) budú i naďalej financované zo štátneho rozpočtu v zmysle zákona č.597/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov. Na verejné základné umelecké školy a školské zariadenia v pôsobnosti obcí sa však citovaný zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení nevzťahuje. Obce ich musia financovať z vlastných zdrojov, resp. zdrojov získaných vlastnej činnosti škôl a školských zariadení (zákonné poplatky, nájomné a pod.).

4.1. Základné školy

Základné vzdelanie zabezpečujeme v súčasnom období pre 5619 žiakov v desiatich základných školách zriadených obcou. Na ich činnosť je zo štátneho rozpočtu vyčlenená na rok 2005 suma 125 692 tis. Sk. Normatív na jedného žiaka základnej školy v roku 2005 je 22.393,- Sk. Okrem týchto zdrojov školy na krytie svojich výdavkov využívajú i zdroje získané vlastnou činnosťou (nájomné, poplatky a pod.). V roku 2004 priemerné náklady na jedného žiaka základnej školy ročne prekročili sumu 23.000,- Sk. Keďže základné školstvo si zachováva normatívny spôsob financovania (t.j. pevná suma určená na vzdelávanie jedného žiaka), je potrebné pri výhľadových plánoch vychádzať z uvedenej zákonnej metodiky. Zákon 597/2003 Z.z. garantuje zriaďovateľovi zdroje minimálne vo výške **95 % z objemu financií predchádzajúceho roku, tzv. garantované minimum**. V praxi to ale predstavuje hrozbu poklesu reálnych zdrojov od štátu v prepočte na jedného žiaka nasledovne:

Normatívny príspevok zo štátneho rozpočtu na 1 žiaka základnej školy ročne – prognóza vývoja pri garantovanom minime

Rok	2004	2005	2006
Suma na žiaka v Sk ročne	21.123,-	22.393,-	21.273,-

Na rozpočtové obdobie – rok 2005 predložili školy požiadavky na rozpočet bežných výdavkov v objeme 126 456 tis. Sk. Očakávaný počet žiakov roku 2005 je cca 5 480 (očakávaný pokles podľa demografického vývoja je mínus 139 žiakov). Pri doterajšej skladbe desiatich základných škôl sú v roku 2005 očakávané priemerné výdavky vo výške 23.076,- Sk/žiak/rok, čo je o 683,- Sk viac, než garantovaný normatívny príspevok štátu na základné školstvo. Prepad medzi normatívnym príspevkom a potrebami škôl čiastočne zmiernia financie získané zo štátu za **vzdelávacie poukazy** (predpoklad na rok 2005 je 3,0 mil. Sk).

Podľa demografického vývoja (pokles počtu detí a tým i výkonových ukazovateľov) a s prihliadnutím na prognózu vývoja garantovaného minima (viď tabuľka) je očakávaný nasledovný pokles financií na základné školstvo zo štátnych zdrojov:

Rok		2005	2006
Pokles počtu detí	osoba	139	183
Zníženie zdrojov ŠR z titulu poklesu výkonov	tis. Sk	-3113	-4098
Zníženie zdrojov ŠR pri uplatnení garantovaného minima	tis. Sk	0	-5933
Prognóza celkového zníženia zdrojov zo štátneho rozpočtu	tis. Sk	-3113	-10031

Pozn. garantované minimum na financie zo štátneho rozpočtu je podľa zák. 597/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov zaručené zriaďovateľom len do roku 2006.

Rozpor medzi výškou disponibilných zdrojov a ich použitím je možné riešiť v princípe len dvomi spôsobmi: zvýšením zdrojov, alebo znížením výdavkov. Vzhľadom k tomu, že zdroje financovania sú obmedzené, je potrebné upriamiť pozornosť na znižovanie výdavkov a zefektívňovanie činnosti základných škôl. Podľa počtu žiakov je potrebné prispôbovať aj počet základných škôl.

4.2. Školy a školské zariadenia v originálnej kompetencii

Výchovno-vzdelávací proces a služby v školstve, ktoré sú v originálnych kompetenciách obcí, sú od 1.1.2005 plne financované len zo zdrojov zriaďovateľov, bez normatívnych príspevkov zo štátneho rozpočtu a zo zdrojov získaných vlastnou činnosťou škôl a školských zariadení.

Na rok 2005 sú požiadavky na financovanie originálnych kompetencií vo výške 70.425 tis. Sk. Doterajší model financovania bol aj v tejto oblasti podľa počtu detí, resp. iných štatisticky zisťovaných výkonových ukazovateľov (počet jedál, počet členov záujmových útvarov a pod.).

Metodika **financovania podľa výkonových ukazovateľov** sa javí ako najobjektívnejšia a doporučujeme aj v budúcnosti uplatňovať takýto model pridelovania financií jednotlivým školám. V danej kategórii sa začínajú vytvárať nové súkromné aj cirkevné zariadenia, ktoré sú konkurenciou v získavaní klientov. Aj keď podľa demografického vývoja sa počty obyvateľov tejto vekovej kategórie zásadne nemenia (viď prehľad demografického vývoja v meste Martin podľa dátumov narodenia detí), práve vznik konkurenčných zariadení iných zriaďovateľov môže znamenať ďalší pokles detí v školských zariadeniach, ktorých zriaďovateľom je obec.

Vo financovaní jednotlivých druhov škôl a školských zariadení originálnych kompetencií je potrebné určiť si priority, čo predovšetkým bude zriaďovateľ finančne zabezpečovať, resp. na financovaní ktorých aktivít sa budú musieť viac podieľať rodičia. V tomto prípade by sa do popredia mali dostať školské zariadenia, ktoré zabezpečujú starostlivosť o deti počas pracovného času rodičov t.j. materské školy a školské kluby detí.

4.2.1. Materské školy

V roku 2004 prispel štát na financovanie predškolských zariadení sumou 21.083,- Sk a zriaďovateľ sumou 2.903,- Sk/dieťa/rok t.j. spolu sme vynaložili z uvedených dvoch zdrojov sumu 23.986,- Sk. V roku 2005 pri 706 deťoch v deviatich materských školách bez právnej subjektivity bude potrebné vynaložiť zo zdrojov mesta sumu 26.200,- Sk/dieťa/rok. Medziročný nárast bežných výdavkov je teda vo výške 109,23 % čo signalizuje, že pri takomto vývoji v sieti materských škôl a ich nízkej naplnenosti sa začína starostlivosť o uvedenú kategóriu našich občanov predražovať.

V prípade, že trend jednostranného zvyšovania finančných požiadaviek v našich školských zariadeniach bude naďalej pokračovať bez ich adekvátnej naplnenosti, stane sa financovanie originálnych kompetencií v školstve neúnosné pre mestský rozpočet.

Prognóza vývoja výšky príspevku na jedno dieťa v predškolskom zariadení z rozpočtu mesta pri indexe medziročného rastu bežných nákladov na úrovni rokov 2005/2004 t.j. 109,23:

Príspevok na jedno dieťa MŠ na rok v Sk	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010
	26.200,-	28.618,-	31.259,-	34.144,-	37.295,-	40.745,-

Uvedená prognóza je spracovaná pri terajšom počte detí v predškolských zariadeniach. V prípade prechodu ďalších materských škôl na súkromnú formu sa rozšíri konkurenčná ponuka takmer v každej mestskej časti. Je potrebné znížiť naše bežné náklady, aby sme mohli rodičovi ponúknuť služby v našich predškolských zariadeniach tak, aby platba od rodiča bola nižšia, resp. rovnaká, akú by za rovnakú službu zaplatil v súkromnom predškolskom zariadení. Finančné prostriedky získané zefektívnením prevádzky materských škôl je potrebné zainvestovať na rozšírenie ponuky služieb v predškolských zariadeniach (predĺženie prevádzkovej doby, vybudovanie minitelocviční, vybudovanie počítačových herní na získavanie základných zručností práce s PC a pod.).

4.2.2. Zariadenia školského stravovania

Neúmerný medziročný nárast nákladov sa začína kryštalizovať vo financovaní školských jedální pri materských školách, v ktorých už v roku 2004 boli veľké rozdiely v nákladoch na prípravu jedného jedla. Rozdiely sa prejavovali medzi jednotlivými školskými jedálňami materských škôl, ale predovšetkým medzi nákladmi na výrobu jedného hlavného jedla v jedálni základnej školy a malých prevádzkach jedální materských škôl.

Od 1.1.2005 je financovanie výdavkov školského stravovania **zabezpečované zo zdrojov zriaďovateľa a z prostriedkov rodičov**, ktorí prispievajú na úhradu režijných nákladov a plne hradia všetky výdavky spojené so zakúpením surovín na výrobu jedál. Zo zdrojov zriaďovateľa je v roku 2005 na stravovanie detí vyčlenený príspevok vo výške :

- 3049,- Sk/dieťa materskej školy/rok
- 3000,- Sk/žiak základnej školy/rok

(t.j. príspevok od zriaďovateľa na režijné náklady na výrobu jedného jedla je v priemere 15,- Sk).

Rodič na základe Uznesenia MsZ Martin č.65/04 prispieva od 1.5.2004 na úhradu režijných nákladov sumou maximálne 21,- Sk/hlavné jedlo. Takýmto spôsobom je zabezpečené krytie výdavkov vo výške maximálne 36,- Sk režijných nákladov na jedno jedlo.

V prípade malých prevádzok školských jedální pri materských školách už v roku 2004 boli priemerné režijné náklady na jedno jedlo vo výške 48,- Sk. Rozdiel medzi skutočnými nákladmi a príjmami od rodičov vytvára tlak na vyčlenenie ďalších zdrojov z mestského rozpočtu.

V závislosti od výšky výrobných režijných nákladov boli určované aj poplatky rodičov, čo ovplyvňovalo následne počet stravníkov jednotlivých jedální.

4.2.3. Školské kluby detí

Sieť školských klubov detí (ŠKD) sa v roku 2004 podarilo udržať len vďaka účelovej dotácii mesta vo výške 2.000,- Sk/dieťa/rok. Na rok 2005 je zo zdrojov zriaďovateľa vyčlenený príspevok na činnosť ŠKD vo výške 4.500,- Sk/dieťa /rok. Príspevok sa poskytuje právnym subjektom – základným školám formou dotácií na originálne kompetencie v školstve. Okrem zdrojov zriaďovateľa sú ďalšími zdrojmi financovania ich činnosti zákonné poplatky od rodičov a finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu za

vzdelávacie poukazy (v roku 2004 bola výška príspevku zo štátneho rozpočtu za každý prijatý vzdelávací poukaz v hodnote 75,- Sk/mesiac).

4.2.4. Základná umelecká škola a centrum voľného času

Účinnosťou novely zákona č.597/2003 Z.z. sú uvedené školské zariadenia od 1.1.2005 financované zo zdrojov zriaďovateľa a z poplatkov od rodičov.

V roku 2005 sú zo zdrojov zriaďovateľa vyčlenené príspevky na financovanie ZUŠ vo výške 6768,- Sk/žiak/rok.

Centrum voľného času je financované čiastočne zo štátneho rozpočtu, v závislosti od počtu získaných vzdelávacích poukazov. Výška príspevku zriaďovateľa na financovanie CVČ je v roku 2005 vo výške 3420,- Sk/člen záujmového útvaru/rok.

Podiel rodičov na financovaní výdavkov bol v roku 2004 nasledovný:

- v ZUŠ zaplatil každý žiak v priemere 68,- Sk mesačne
- v CVČ zaplatil každý člen záujmového útvaru v priemere 6,- Sk mesačne

Uvedené výhodné poplatky od rodičov (spravidla v najnižšej zákonnej hranici) umožnili udržať počet žiakov v takmer nezmenenom počte oproti predchádzajúcim školským rokom.

Ide o zariadenia, ktoré majú svoje opodstatnenie pri vzdelávaní, výchove a využívaní voľného času detí a mládeže. Na financovanie, ktorého zdroje tvorí príspevok zriaďovateľa a poplatky od rodičov je potrebné **využiť primerane všetky zákonné možnosti výšky poplatkov**, ako zdroj z vlastnej činnosti rozpočtovej organizácie. V prípade centra voľného času je potrebné vytvárať ponuku tak, aby bolo prijatých viac vzdelávacích poukazov a tým získané ďalšie zdroje financovania CVČ zo štátneho rozpočtu.

4.3. Technické opatrenia na zníženie prevádzkových nákladov škôl

Jednou z priorít v rámci vypracovanej Komunálnej energetickej koncepcie, je zabezpečenie úspor tepelnej a elektrickej energie v rámci možných opatrení. Vychádzajúc z tejto koncepcie a dlhodobého riešenia racionalizácie výroby, distribúcie a spotreby tepla v školách dalo mesto Martin spracovať energetický audit školských budov (príloha č.3).

Výsledkom spracovania je zhodnotenie súčasných potrieb tepla a energií na racionalizáciu spotreby tepla a energií a výška potrebných investičných nákladov. Dokumentácia je podkladom pre plánovanie a rozhodovanie o navrhovaných opatreniach spojených s ekonomikou prevádzky objektov, rozhodovanie o spôsobe financovania projektu s výstupom k štrukturálnym fondom EÚ.

Prioritne je potrebné použiť investičné prostriedky pre oblasť základného školstva, kde má obec zákonnú povinnosť zaisťovať podmienky pre plnenie povinnej školskej dochádzky.

5. RIADENIE A SPRÁVA ŠKOLSTVA

Riadenie a správu výchovno-vzdelávacej sústavy upravujú príslušné školské zákony (o základných a stredných školách, o školských zariadeniach, o vysokých školách, o ďalšom vzdelávaní) a zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve. Zákon stanovuje, že ministerstvo školstva je ústredným orgánom štátnej správy pre všetky základné, stredné a vysoké školy, školské zariadenia a celoživotné vzdelávanie.

Z pôsobnosti vyplýva pre ministerstvo povinnosť najmä:

- podieľať sa na **tvorbe jednotnej školskej politiky štátu**, plniť aj úlohy vyplývajúce z medzinárodných zmlúv a medzinárodnej spolupráce v oblasti vzdelávania,
- skúmať problematiku výchovy a vzdelávania a **spracúvať koncepcie jeho rozvoja**,
- pripravovať **návrhy zákonov** a všeobecne záväzných právnych predpisov pre oblasť výchovy a vzdelávania (okrem iného aj učebných plánov, osnov, štandardov a normatífov vybavenia škôl),
- spolupracovať s ostatnými ministerstvami a ústrednými orgánmi a využívať poznatky vedeckovýskumných pracovísk, stavovských a profesijných organizácií, prerokúvať s odborovými orgánmi a zamestnávateľskými organizáciami a sociálnymi partnermi návrhy závažných opatrení týkajúce sa ich záujmov.

Po zrušení odvetvovej správy školstva r. 1996 vykonávali do 30. 6. 2002 regionálnu štátnu správu krajské a okresné úrady, ktoré riadila vláda. Do pôsobnosti okresných úradov patrilo základné školstvo, predškolské a mimoškolské výchovno-vzdelávacie zariadenia. Školská inšpekcia bola r.1999 vyňatá z pôsobnosti krajských a okresných úradov a zriadila sa nezávislá Štátna školská inšpekcia. Po zriadení samosprávnych krajov a rozšírení právomocí obcí bol prenesený výkon štátnej správy (v oblasti školstva od 1.7.2002) na obce a na samosprávne kraje.

Na obce prešiel **výkon štátnej správy** na úseku základných škôl, predškolských zariadení a zariadení na výchovu v čase mimo vyučovania, ich zriaďovanie a zrušovanie, vymenúvanie riaditeľov škôl a utváranie ekonomických a materiálno-technických i personálnych podmienok pre prácu škôl a školských zariadení a kontrola ich účelného využívania. S účinnosťou od 1. 1. 2004 sa výkon štátnej správy a samosprávy na úseku základných a stredných škôl a školských zariadení upravil novým zákonom o štátnej správe v školstve a školskej samospráve (r. 2003). Podľa neho

a) štátnu správu na úseku školstva vykonávajú:

- riaditeľ školy alebo školského zariadenia,
- obec v rozsahu prenesenej pôsobnosti zo zrušených okresných úradov,
- krajský školský úrad,
- Štátna školská inšpekcia,
- ministerstvo školstva a
- iné ústredné orgány štátnej správy (ministerstvo zdravotníctva, ministerstvo vnútra, ministerstvo obrany a ministerstvo spravodlivosti),

b) školskú samosprávu vykonáva:

- rada školy alebo školského zariadenia, v stredných školách aj žiacka školská rada,
- obecná školská rada a
- územná školská rada.

Samosprávne školské orgány regionálneho školstva majú postavenie iniciatívnych a poradných orgánov a ich úlohou je vyjadrovať a presadzovať miestne verejné

záujmy, plniť funkciu verejnej kontroly, posudzovať činnosť škôl a školských zariadení, orgánov miestnej a regionálnej štátnej správy, vyjadrovať sa ku kandidátom na funkciu riaditeľa školy alebo školského zariadenia, ku koncepčným zámerom rozvoja a odbornému zameraniu škôl a školských zariadení, k rozpočtu a k podmienkam práce zamestnancov škôl a školských zariadení i k správe o výsledkoch výchovy a vzdelávania. Nemajú rozhodovaciu právomoc.

Pôsobnosť odboru školstva MsÚ

Odbor školstva MsÚ ako samostatný odbor MsÚ vznikol 1.7.2004 odčlenením od odboru školstva a kultúry.

Na odborné zabezpečenie činností spojených s preneseným výkonom štátnej správy v školstve v zmysle zákona č.596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve bol k 1.7.2004 zriadený **školský úrad**. Jeho právomoci a kvalifikovanosť sú dané legislatívou – Smernicou č. 6/2004–E z 2.júna 2004, ktorú nahradila Smernica č. 9/2004–E z 20.decembra 2004, ktorou sa určuje postup krajského školského úradu pri potvrdzovaní obce ako školského úradu a posudzovaní odborného zabezpečenia činností obce ako školského úradu, upravuje postup pri určovaní počtu odborných zamestnancov obce, na ktorých poskytne štát obci finančné prostriedky a postup pri poskytovaní finančných prostriedkov na úhradu nákladov spojených s preneseným výkonom štátnej správy na obce podľa § 6 ods. 6 zákona.

Školský úrad v meste Martin je organizačne včlenený do odboru školstva MsÚ.

Odbor školstva plní najmä tieto úlohy:

- Vykonáva odborné, metodicko-konzultačné činnosti pre vedúcich zamestnancov škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta.
- Vypracováva analýzu potrieb a rozpracováva koncepciu ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta.
- Odborne sa podieľa na komplexnej starostlivosti o nadané a talentované deti a mládež v školách a školských zariadeniach, ktorých zriaďovateľom je mesto.
- Spolupracuje s MPC, ŠPÚ, ŠIOV v rámci prípravy základných pedagogických dokumentov v školách a školských zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta.
- Vydáva organizačné pokyny pre riaditeľov škôl a školských zariadení v územnej pôsobnosti školského úradu.
- Vykonáva kontrolnú činnosť vrátane návrhov opatrení v oblasti riadiacej práce vedúcich zamestnancov škôl a školských zariadení v územnej pôsobnosti školského úradu v rozsahu stanovenom zákonom o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vede evidenciu detí a žiakov vo veku povinnej školskej dochádzky, ktorí majú v meste trvalé bydlisko a vede evidenciu, v ktorých školách ju plnia.
- Vykonáva štátnu správu v II. stupni vo veciach základných škôl, v ktorých v prvom stupni rozhodol riaditeľ základnej školy, ktorej je mesto zriaďovateľom.
- Pripravuje podklady k zriadeniu a zrušeniu základných škôl a predškolských zariadení.
- Sleduje vývoj siete škôl a školských zariadení.
- Zabezpečuje spoluprácu vo veciach výchovy a vzdelávania s obcami, samosprávnymi krajinami, orgánmi školskej samosprávy, inými štátnymi orgánmi, inými právnickými a fyzickými osobami, zabezpečujúcimi šport a telesnú kultúru vrátane súťaží detí a žiakov škôl a školských zariadení v územnej pôsobnosti školského úradu.

- Zabezpečuje informovanosť vedúcich pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení o pripravovaných metodických zmenách v oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu vo svojej územnej pôsobnosti.
- Vo svojej územnej pôsobnosti vykonáva metodické poradenstvo pri zavádzaní alternatívnych metód, obsahov a foriem výchovno-vzdelávacej práce nových študijných a učebných odborov.
- Zabezpečuje plnenie úloh vyplývajúcich z uznesení vlády v oblasti zdravotnej, environmentálnej a ekologickej výchovy v školách a v školských zariadeniach a realizáciu projektov v tejto oblasti u škôl a školských zariadení vo svojej pôsobnosti / Národný program podpory zdravia, školy podporujúce zdravie/.

Odbor školstva v oblasti predškolských zariadení plní najmä tieto úlohy:

- zabezpečuje prevádzkovanie materských škôl vrátane školských jedální,
- koordinuje riaditeľky materských škôl a riaditeľky školských jedální pri materských školách,
- vypracúva
- návrh rozpočtu, jeho podrobné členenie a jeho zmeny pre jednotlivé materské školy a školské jedálne pri MŠ,
- evidenciu o obsadenosti materských škôl a sleduje jej efektivitu,
- návrhy personálneho obsadenia pracovných miest v súlade s normatívmi stavov a prideleným rozpočtom mzdových prostriedkov,
- analýzy a iné podklady z problematiky prevádzkovania MŠ,
- koordinuje činnosť a zabezpečuje prevádzku v materských školách a školských jedálňach pri MŠ a za hospodárenie v nich,
- vystavuje objednávky, vedie evidenciu faktúr, likviduje faktúry a vystavuje platobné príkazy pre materské školy a školské jedálne pri MŠ,
- pripravuje komplexné podklady k zriadeniu a zrušeniu materských škôl,
- zabezpečuje podmienky pre stravovanie detí v školských jedálňach pri MŠ.

Odbor školstva v oblasti škôl a školských zariadení plní najmä tieto úlohy:

- zabezpečuje spoluprácu s riaditeľmi základných škôl a školských zariadení (ZUŠ, CVČ),
- vykonáva analytické podklady v oblasti základného školstva pre MsZ a vedenie mesta a predkladá hodnotiacu správu do MsZ,
- pripravuje podklady na rokovanie MsZ vo veciach vymenovania a odvolania riaditeľov škôl, ktorých je zriaďovateľom,
- určuje školské obvody základných škôl, ktorých je zriaďovateľom,
- spolupracuje pri organizovaní kultúrnych, športových a vedomostných podujatiach na úrovni mesta so ZŠ a Centrom voľného času,
- spracúva výsledky výchovno-vyučovacieho procesu,
- spolupracuje pri kontrole hospodárenia školy s finančnými a materiálnymi prostriedkami a kontrole účelného hospodárenia s majetkom mesta v správe školy,
- zabezpečuje výkon štátnej správy v prvom stupni vo veciach neplnenia povinnej školskej dochádzky (priestupkové konanie),
- pripravuje komplexné podklady k zriadeniu a zrušeniu základných škôl,
- prerokúva s radami škôl a riaditeľmi škôl a školskými zariadeniami
- koncepciu rozvoja školy a školského zariadenia,
- rozpočet a materiálno-technické podmienky pre činnosť školy alebo školského zariadenia,

- personálne, materiálne a sociálne podmienky zamestnancov školy alebo školského zariadenia,
- požiadavky mesta na skvalitnenie starostlivosti o žiakov a výchovno-vzdelávacích služieb poskytovaných v škole alebo školskom zariadení.

Odbor školstva v **oblasti školských jedální** plní najmä tieto úlohy:

- odborne usmerňuje vedúcich zamestnancov školských jedální v územnej pôsobnosti školského úradu,
- vykonáva odborné kontroly v školských jedálňach v územnej pôsobnosti školského úradu a vypracúva poklady na hodnotenie školského stravovania,
- spolupracuje s regionálnym úradom verejného zdravotníctva a zabezpečuje dohľad nad výživou detí a mládeže,
- sleduje vývoj siete školských jedální v územnej pôsobnosti školského úradu,
- kontroluje dodržiavanie materiálno-spotrebných noriem pri príprave jedál v územnej pôsobnosti školského úradu,
- spolupracuje s hygienickou a zdravotnou službou.

Odbor školstva v **oblasti mládeže a športu** plní najmä tieto úlohy:

- spolupracuje s právnickými osobami a občianskymi združeniami zabezpečujúcimi šport a telesnú kultúru detí a mládeže a inú záujmovú činnosť žiakov škôl a školských zariadení,
- podieľa sa na organizovaní využívania voľného času a rozvoja záujmových činností mládeže,
- spolupracuje pri vytváraní koncepcie športu v meste Martin.

Realizáciou racionalizačných zámerov mesta Martin sa bude meniť aj činnosť odboru školstva v oblasti materských škôl.

Odbor školstva plnením svojich úloh bude vytvárať podmienky k skvalitňovaniu výchovno-vzdelávacieho procesu a napĺňaniu predloženej koncepcie.

Z Á V E R

Pri určovaní cieľov vzdelávania, spôsobov ich dosahovania a vzdelávacej politiky vôbec sme vychádzali zo zmien a trendov, ktoré vo vývoji spoločnosti (vedy, techniky, kultúry, výroby, ekonomiky) prebiehajú a ktoré sa predpokladajú.

Ide najmä o tieto zmeny a trendy:

- Prechodom od industriálnej spoločnosti k informačnej, učiacej sa spoločnosti, rozhodujúcim zdrojom vývoja nie je kapitál, ale informácie. Rozhodujúce pre fungovanie informačnej spoločnosti je vzdelanie, ktoré má zabezpečiť, aby sa ľudia vedeli orientovať v prívale informácií, rozumeli im, vedeli ich používať a najmä ich vytvárať. Z uvedeného vyplýva, že je potrebné rozvíjať záujem žiakov a študentov o učenie, ich schopnosť racionálne sa učiť po celý život a pružne sa prispôbovať rýchle sa meniacim podmienkam života. Prechod k informačnej spoločnosti je predpokladom pre vytvorenie spoločnosti duchovnej a ľudskej.
- Explózia informácií vyvoláva protirečenie medzi obmedzenou kapacitou ľudskej pamäti absorbovať narastajúce informácie, ktoré sa navyše rýchlo menia a zastarávajú. Toto protirečenie je možné prekonať iba tak, že hlavným poslaním školy nebude odovzdávanie množstva informácií študujúcim. Absolventi si musia zo škôl odniesť aj trvalejšie hodnoty akými sú vedomosti. Trvalejšími hodnotami sú postoje, záujmy, motivácia, hodnotový systém, rozvinuté schopnosti (racionálne sa učiť, poznávať, tvoriť, komunikovať, atď.) a zručnosti (know-how).
- Škola prestáva byť hlavným zdrojom informácií a silne jej v tomto smere konkurujú oveľa atraktívnejšie médiá (televízia, video) a elektronické zdroje (osobné počítače, multimédiá, Internet a pod.). Pre školu z toho vyplýva potreba zmeny jej zamerania z tradičného odovzdávania vedomostí na osvojenie si metód vyhľadávania, spracovania a aplikácie informácií študujúcimi.
- Rýchle tempo inovácií v technológiách, najmä informačných (high-technology) podstatne zvyšuje produktivitu a kvalitu výroby. Súčasne redukuje požiadavky na nízkokvalifikované pracovné sily, sťažuje prognózovanie vývoja požiadaviek na vedomosti a zručnosti v jednotlivých povolaniach a spôsobuje, že príprava na povolanie zameraná na úzke špecializácie sa stáva neefektívnou. Celoživotné povolania v podstate odumierajú. Preto namiesto kvalifikačných požiadaviek určitého celoživotného povolania sa aktuálnejšou stáva celoživotná zamestnateľnosť. Príprava na povolanie by sa mala orientovať na všeobecné zručnosti a nie zručnosti špecifické. Zamestnávateľia v hospodársky vyspelých štátoch sveta prijímajú do zamestnania prednostne ľudí, ktorí majú vyššie vzdelanie, dobré základy jazykovej prípravy, matematiky, prírodných vied, informatiky, ktorí rozumejú technologickým procesom a ktorí vedia tvorivo, samostatne riešiť problémy, pracovať v tímoch, orientovať sa v explózii informácií, ktorí majú ochotu permanentne sa vzdelávať a ktorí sú adaptabilní. Značná časť mládeže opúšťa školy s vedomosťami, zručnosťami, schopnosťami, postojmi, ktoré nie sú dostatočne využiteľné na trhu práce a táto časť mládeže rozširuje rady nezamestnaných a frustrovaných občanov. Naznačuje to, že škola učí niečo iné, ako je potrebné pre kvalitný a tvorivý život.

V súlade s trendami v EÚ sa bude pre základné a stredné školy vytvárať dvojúrovňový, participatívny model obsahu vzdelávania: štátne orgány určia národné kurikulum, ktoré bude obsahovať všeobecné ciele vzdelávania, kmeňové učivo, záväzné cieľové požiadavky na výkon žiakov – štandardy, spôsoby overovania dosahovania štandardov a modelové vzdelávacie programy, ktoré konkretizujú rôzne možnosti, ako dosiahnuť štandardy.

Každá reforma so sebou prináša isté obavy. Preto sú dôvody, aby sa k nej pristupovalo veľmi citlivo a konalo premyslene. Zmeny sa však musia realizovať. Zákon č.596/2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a zákon č.597/2003 o financovaní školstva nás núti konať urýchlene a zodpovedne. Prechodom na normatívne financovanie na žiaka, mesto Martin, ale aj školy, musia viac rozmyšľať, ako poskytovať rodičom a ich deťom kvalitnejšie služby, kde peniaze ušetriť a ako ich získať aj z iných zdrojov. Spustenou reformou sa vzťahy menia. Ide o vzťahy ponuky a dopytu po službách, ktoré školy a školské zariadenia budú ponúkať.

Ak mesto chce poznať, kde sa nachádza jeho školstvo najmä MŠ a ZŠ a ŠZ, kde má smerovať a aké opatrenia prijať, bolo potrebné vypracovať takýto materiál. Táto koncepcia nie je úplná. Ak chceme hovoriť o školstve v meste Martin, bolo by potrebné hovoriť aj o stredných a vysokých školách, ktoré majú sídla v meste Martin. Sústredili sme sa len na tie školy, ktorých zriaďovateľom je mesto Martin.

Predložený materiál je otvorený pripomienkam a zmenám. Je potrebné ho priebežne aktualizovať v dôsledku zmien v legislatíve, prípadne ho prispôbovať koncepčným zámerom škôl a školských zariadení i strategickým zámerom mesta Martin.

Sme toho názoru, že transformácia školstva môže byť úspešná jedine vtedy, ak jej porozumejú nielen pedagogickí, ale aj nepedagogickí zamestnanci, rodičia, žiaci a široká verejnosť. Zo strany odbornej verejnosti očakávame profesionálny prístup a zodpovednosť voči rodičom a deťom, pretože situácia nemôže zostať nezmenená.

Školy nesmú byť izolované, ale musia spolupracovať s okolím, byť jeho súčasťou. Vstupom do EÚ sa táto výzva stáva ešte otvorenejšou.

POUŽITÁ LITERATÚRA

Danková,Z., Mrenicová,A.: Profesionálny rast pedagógov z pohľadu metodikov, OÚ OŠMaTK Martin 2003

Ďurič, L., Bratská, M. a kol.: Pedagogická psychológia. Technologický a výkladový slovník, SPN 1997, SPN Nitra, ISBN 80 – 08 - 02498 – 4

Havlíňová M., kol.: Program podpory zdravia ve škole, 1998, Portál

Herich, J. : Kvantitatívna prognóza vývoja regionálneho školstva, ÚIPŠ Bratislava 2003

Khun, P. a kol.: Humanizácia výchovy a vzdelávania, ŠPU Bratislava 1994

Kosová, B.: Humanizačné premeny výchovy a vzdelávania na 1. stupni ZŠ, MC Banská Bystrica 1996

Kovalíková, S.: Integrované tematické vyučovanie, Faber Bratislava 1996

Turek, I.: O niektorých súčasných koncepciách vyučovacieho procesu, MC Banská Bystrica 1996

Technológia vzdelávania č. 7/1996, č. 7/1998

Vzdelávací systém v Slovenskej republike, ÚIPŠ Bratislava 2004

Milénium – Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15-20 rokov, Bratislava 2001

POP- Pedagogicko-organizačné pokyny pre školy a školské zariadenia a orgány verejnej správy v školstve na šk.rok 2004/2005, MŠ SR 2004

Ruščák,E., Uhrík,M. : Zhodnotenie stavu zásobovania teplom školských tepelných zariadení v meste Martin, Martico a.s. Martin 2005

Koncepcie rozvoja jednotlivých škôl a školských zariadení v meste Martin

Legislatíva uvedená na :

http://mpartners.szm.sk/subory_index/ps/index_subory/legislativa/legisl_pp.htm

<http://www.education.gov.sk/VZPP/vzpp.htm>

<http://www.education.gov.sk/RP/rp.htm>

CHARAKTERISTIKA PROJEKTOV A EXPERIMENTOV REALIZOVANÝCH V ŠKOLÁCH V MARTINE

1. SLOVNÉ HODNOTENIE ŽIAKOV

Slovné hodnotenie je potrebné považovať predovšetkým za **účinný motivačný a výchovný prostriedok**, napomáhajúci podstatnou mierou rozvíjať osobnosť dieťaťa v zmysle moderného poňatia cieľov vzdelania. Slovné hodnotenie nemožno považovať za náhradu klasifikácie, alebo za akýsi podrobnejšie rozpísaný slovný význam jednotlivých klasifikačných stupňov. Slovné hodnotenie:

- musí bezprostredne obsahovať **uznanie dieťaťa**, nesmie pre dieťa znamenať žiadnu formu ohrozenia (napr. diskrimináciu, segregáciu, posmech, trest)
- musí podnecovať širokú spoluprácu medzi deťmi navzájom i v dvojiciach, v pracovných skupinách i medzi skupinami, dieťa musí pociťovať prácu učiteľa ako spoluprácu na spoločnom diele
- musí zaistiť všetkým deťom - v danej oblasti konania viac i menej nadaným - **prežitie kladného pocitu úspechu** z dobre vykonanej práce
- musí rozvíjať sebarealizáciu dieťaťa, musí podporovať túžbu po zvládnutí práce
- musí obsahovať **jasnú, stručnú a jednoznačnú informáciu**, zrozumiteľnú dieťaťu, rodičom i ďalším učiteľom
- musí obsahovať analýzu príčin neúspechov dieťaťa a doporučenia k ich odstráneniu

Slovné hodnotenie má **rôzne podoby**:

- slovné hodnotenie, vyjadrené bežnou poznámkou počas práce
- slovné hodnotenie dokončenej žiakovej práce, pracovnej etapy, činnosti, úlohy
- písomná alebo ústna informácia, podávaná rodičom
- polročné a výročné slovné hodnotenie zapísané formou vysvedčenia ako dopis žiakovi, dopis rodičom alebo ako neosobný popis žiakovej práce, jeho možností a schopností a ciest k ich rozvoju.
- diagnostické hodnotenie, slúžiace ako dôverný materiál učiteľovi.

Experiment pre 1. stupeň ZŠ bol úspešne ukončený v roku 1996. Výsledky experimentu boli podnetom pre MŠ SR na úpravu Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov v základných školách.

V súčasnosti slovné hodnotenie na 1. stupni ZŠ využívajú :

- ZŠ Ul. J. Kronera, ZŠ Ul. Gorkého, ZŠ Ul. Hurbanova,
- ZŠ A. Dubčeka v triedach pre nadané deti,
- ZŠ Ul. Jahodnícka v špeciálnych triedach.

V súčasnosti prebieha experiment pre 2. stupeň ZŠ v súkromnej ZŠ Bell Amos.

2. INTEGROVANÉ TEMATICKÉ VYUČOVANIE - ITV

Integrated Thematic Instruction ITI – Integrované tematické vyučovanie ITV (slovenský preklad) stojí na princípe otvorenia školy životu. Témy curricula sa podávajú tak, že sa rozvíjajú **všetky kognitívne funkcie, všetky druhy inteligencie** a to prostredníctvom základných **životných zručností a celoživotných pravidiel**. Súčasne sa pritom zohľadňujú otázky humanizácie vzťahu učiteľ - žiak - rodič.

Z praktického života sa vyberá **celoročná téma** na princípe slobody a zodpovednosti učiteľa a žiakov za jej výber. Za realizáciu a osvojenie si žiakmi zodpovedajú všetci spolu. Otvplyvňujú sa tým nielen schopnosti a poznatkový systém, ale aj postoje žiakov, ich prežívanie, motivácia k učeniu. Cieľom je, aby si žiaci osvojili základné životné zručnosti potrebné na sebarealizáciu človeka v živote.

Realizuje sa v ZŠ Ul.J.Kronera v 2 triedach, v ostatných ZŠ využívanie prvkov programu ITV.

3. NADÁCIA ŠKOLA DOKORÁN – PROGRAM KROK ZA KROKOM

Cieľom **Nadácie Škola dokorán** je podporiť proces spoločenských zmien prostredníctvom inovácie výchovno-vzdelávacieho procesu vytváraním rovnakých príležitostí na rozvoj detského potenciálu tak, aby sa stali aktívnymi tvorcami otvorenej spoločnosti. Je skôr hnutím ako alternatívnou školou, ale podporuje alternatívne prístupy, programy a projekty. Jedným z jej programov je **program Krok za krokom**, v ktorom ide o uplatnenie pedagogického prístupu zameraného na rozvoj osobnosti dieťaťa, vytváranie podmienok na účasť rodičov na vyučovacom procese v MŠ a v na prvom stupni ZŠ.

Ťažisko spočíva v spolupráci učiteľov, žiakov, rodičov, v ich vzájomnej úprimnosti, otvorenosti a pozitívnom myslení. Dôraz sa kladie na prezentáciu výsledkov činnosti dieťaťa vo výchovno-vyučovacom procese a organizáciu procesu z hľadiska individuálneho a osobnostného rastu dieťaťa.

Prvky programu sa využívajú vo všetkých MŠ a v ZŠ s MŠ Ul.Hurbanova a ZŠ Ul.P.Mudroňa. MŠ Ul.družstevná a ZŠ A.Dubčeka, Ul.budovateľov sú zároveň aj regionálnym školiacim centrom Nadácie Škola dokorán v programe Krok za krokom.

4. PROJEKT ŠKOLA PODPORUJÚCA ZDRAVIE – ŠPZ

Cieľom **projektov ŠPZ** je vtiahnuť do interakcie „dieťa-učiteľ-škola“ rodinu a postupne celú lokalitu školy a bydliska dieťaťa v záujme zlepšenia psychického a fyzického zdravia všetkých zúčastnených.

Súčasťou projektu ŠPZ sú zásady podpory zdravia v školskom prostredí:

- **pohoda prostredia** - tvorí ju nielen príjemný a estetický interiér a exteriér, ale aj celková organizácia a sociálne vzťahy školského prostredia
- **zdravé učenie** musí spĺňať požiadavku zmysluplnosti, vekuprimeranosti, počíta so spoluúčasťou žiaka, ktorý si vyberá riešenie problémov a úloh podľa typu inteligencie a motivuje ho k najlepšiemu osobnému výkonu
- **otvorené partnerstvo** znamená spoločenstvo učiteľa, žiaka a rodiča, škola je vzdelávacím strediskom obce - tvorí demokratické spoločenstvo

Oblasti plnenie cieľov projektu :

1. Humanizácia výchovno-vzdelávacieho procesu
2. Rozvíjanie fyzickej zdatnosti, ochrana a podpora telesného zdravia
3. Environmentálna výchova
4. Zdravá výživa
5. Humánna činnosť

V roku 2004 boli už **všetky základné školy v meste Martin** vybavené multimediami učebňami s počítačmi napojenými na internet. Informatizácia škôl sa rieši komplexne – s budovaním hardvérovej infraštruktúry sa súčasne vytvára edukačný obsah v modernej, multimedialnej elektronickej podobe a zároveň sa realizuje aj príprava učiteľov.

Vybavenie ZŠ počítačovou technikou a pripojenie na internet

Názov školy	Počet žiakov	Priemerný počet žiakov v triede	Priemerný počet žiakov na 1 počítač	Počet počítačov pripojených na internet
ZŠ Ul.J.Kronera	347	24,8	58	6
ZŠ Ul.jahodnícka	799	23,8	65	12
ZŠ Ul.P.Mudroňa	569	25,9	57	9
ZŠ A.Dubčeka	632	24,3	42	15
ZŠ Ul.východná	311	23,9	19	1
ZŠ s MŠ Ul.Hurbanova	539	23,4	27	20
ZŠ s MŠ Ul.Gorkého	712	25,4	23	27
ZŠ Ul.A.Stodolu	1027	23,3	43	15
ZŠ s MŠ Ul.priehradná	287	23,9	48	6
ZŠ s MŠ Ul.Dolinského	396	23,3	40	10
SPOLU	5619	24,2	42,3	121

7. OTVORENÁ ŠKOLA: INFOVEK

Projekt **Otvorená škola: Infovek** sa realizuje ako súčasť širšej koncepcie Ministerstva školstva SR Otvorená škola.

Cieľ projektu

Vytvoriť zo školy centrum vzdelávania pre širšiu lokálnu komunitu v oblasti budovania informačnej spoločnosti na Slovensku. Rozšíriť spoluprácu medzi školou a zriaďovateľom, vedením školy, učiteľmi a rodičmi a zviditeľniť školu v povedomí mestskej časti či obce. Pomôcť škole naučiť sa získavať ďalšie finančné zdroje na financovanie svojich aktivít. Cieľom projektu Otvorená škola: Infovek je motivovať školy, aby popri svojej základnej výchovno-vzdelávacej funkcii, otvorili brány svojich učební aj v čase po skončení vyučovania svojim žiakom, ich rodičom, miestnym obyvateľom, organizáciám. Škola, ako nositeľka vzdelanosti pre žiakov, sa týmto stane učiteľkou pre širšiu lokálnu komunitu. O podporu sa môže uchádzať každá základná a stredná škola, ktorá je vybavená potrebnou výpočtovou technikou a pripojená na internet.

8. LEGO Dacta

Cieľom projektu využívania **stavebníc Lego Dacta** je inovácia výchovno-vzdelávacieho prostredia so zmenou pozície učiteľa.

Prínos využívania Lego Dacta :

- integrácia poznatkov na báze tematického prístupu
- vnímanie dynamickej podstaty procesov reálneho sveta
- porozumenie vzťahov v spoločenských, prírodných a technických systémoch
- pozitívny dopad na klímu v triede, vytváranie sociálnych väzieb
- spolupráca medzi učiteľom a žiakom, medzi žiakmi navzájom, snaha o uplatnenie v skupine

Stavebnice Lego Dacta v širokej škále od stavebníc Duplo, klasických mechanických stavebníc, cez elektricky riadené Lego až po počítačom riadené stavebnice sa môžu používať na podporu vyučovania väčšiny predmetov na 1., ale aj 2.stupni základných škôl.

9. SOCRATES

Socrates je akčný program Európskeho spoločenstva pre spoluprácu v oblasti vzdelávania. Cieľom programu je podporiť zvyšovanie kvality a odbornej úrovne vzdelávania detí, mládeže a dospelých realizáciou európskej spolupráce na všetkých úrovniach vzdelávania. Program Sokrates má niekoľko podprogramov, pre základné školstvo je určený program **Comenius**, ktorý podporuje kvalitu a posilňuje európsku dimenziu vytváraním **spolupráce medzi školami**, prispieva k profesionálnemu rozvoju pedagogických pracovníkov, **podporuje jazykové vzdelávanie a interkultúrnu dimenziu** v oblasti vzdelávania.

Školy sa môžu zapojiť do 3 druhov projektov :

školské projekty – spolupracujú 3 školy z krajín EÚ maximálne 3 roky

jazykové projekty – jednoročné bilaterálne projekty 2 krajín

rozvojové projekty škôl – minimálne traja partneri po dobu maximálne 3 školských rokov

Školský projekt programu Comenius bol realizovaný na ZŠ A.Dubčeka, Ul.budovateľov. Do programu sú zapojené ZŠ Ul.jahodnícka a ZŠ Ul.A.Stodolu.

10. ROZŠÍRENÁ ESTETICKÁ VÝCHOVA

Estetická výchova, ako **projekt polyestetický**, plní funkciu poznávaciu, kreatívnu, kultivačnú, praktickú, integračnú. Predpokladá záujem žiaka, kultivuje jeho osobnosť na základe vlastných estetických zážitkov a skúseností. Žiaci získavajú systematické vzdelávanie v oblasti hudobného, výtvarného, tanečného a dramatického umenia. Estetické vnímanie, prežívanie a činnosť pôsobí pozitívne na tvorbu nových skúseností.

Alternatívne vyučovanie rozšírenej estetickej výchovy realizuje ZUŠ v Martine súbežne s koncepciou klasického vzdelávania.

11. PRÍPRAVNÝ ROČNÍK

Prípravný ročník v základnej škole je **alternatívna forma edukácie** šesťročných detí zo sociálne a výchovne nedostatočne podnetného prostredia, celkovo psychicky deprivovaných, neovládajúcich vyučovací jazyk, **nepripravených pre úspešný vstup do školy**.

Podstata tejto formy výchovno-vyučovacieho procesu spočíva v tom, že žiaci plnia učebné **osnovy prvého ročníka ZŠ počas dvoch rokov školskej dochádzky** v kombinácii s celodenným výchovným pôsobením a akceleračným programom a cvičeniami na rozvoj poznávacích a mimopoznávacích funkcií. Prípravný ročník poskytuje tiež dostatočný čas na kvalitnú pedagogickú a psychologickú diferenciálnu diagnostiku žiakov vzhľadom k primeranej forme ich ďalšieho vzdelávania - napr. bežná trieda, vyrovnávací trieda, špeciálna trieda.

V meste Martin je v školskom roku 2004/05 jedna trieda prípravného ročníka pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia na ZŠ Ul.jahodnícka.

12. TRIEDY PRE DETI SO ŠPECIFICKÝMI POTREBAMI

Logopedické a dyslektické triedy v rámci ZŠ zachytávajú deti, u ktorých pretrvávajú rečové poruchy po vstupe do školy a deti, u ktorých sa v prvom ročníku objavia problémy s čítaním a písaním. Sú to triedy so zníženým počtom žiakov v triede, v ktorých vyučuje špeciálny pedagóg – logopéd. Sú zriaďované len v niektorých školách a nepočítajú s dlhodobjšou potrebou logopedickej starostlivosti. Deti s ťažšími poruchami, u ktorých nestačí 1-2 ročný pobyt v danej triede, sú potom presúvané na iné školy.

Základné druhy narušenej komunikačnej schopnosti zo symptomatologického hľadiska:

- Bezrečnosť vývinová (dysfázia)
- Bezrečnosť získaná (afázia) – orgánová
- Bezrečnosť získaná – neurotická (mutizmus, elektívny mutizmus, surdomutizmus)
- Narušenie zvuku reči (fufňavosť, palatolália)
- Narušenie plynulosti reči (zajakavosť, brblavosť)
- Narušenie článkovania (dyslalia, dyzartria)
- Narušenie grafickej stránky reči (dysgrafia, dyslexia, dyskalkúlia, agrafia)
- Symptomatické poruchy reči (sprevádzajúce iné, dominujúce postuhnutie, narušenie alebo ochorenie)
- Poruchy hlasu
- Kombinované poruchy a chyby reči

Na ZŠ Ul.jahodnícka sú vytvorené 2 logopedické a dyslektické triedy.

Na ZŠ s MŠ Ul.Hurbanova sú žiaci s telesným postihnutím integrovaní v bežných triedach.

Triedy pre nadané deti poskytujú osobitnú starostlivosť žiakom, ktorí už v detskom veku prejavujú nadpriemerné nadanie. Na to, aby sa talent pozitívne rozvíjal, potrebuje dieťa primeranú stimuláciu, ale musí byť aj samo aktívne. Psychický vývin (aj vývin nadania) je prísne individuálny.

Klasifikácia druhov nadania je v zásade odvodená od klasifikácie činností. Z hľadiska osobnosti jednotlivca hovoríme o konkrétnom druhu nadania podľa toho, ktorú činnosť mu umožňuje najlepšie vykonávať. Treba si však uvedomiť, že každý človek má do istej miery vyvinuté všetky druhy nadania.

Druhy nadania človeka:

1. Pohybové nadanie – športové a tanečné
2. Umelecké nadanie – hudobné, výtvarné, literárno-dramatické
3. Intelektové nadanie – jazykové, matematické, vedecké a technické
4. Praktické nadanie – manuálne a sociálne, označované tiež ako nadanie na prácu s ľuďmi

Na ZŠ A. Dubčeka, Ul. budovateľov sú zriadené 3 triedy pre intelektovo nadané deti. Na ZŠ Ul.Gorkého sú triedy pre športovo-talentovaných žiakov so zameraním na ľadový hokej a na ZŠ Ul.Hurbanova športové triedy so zameraním na futbal.

13. PRIDRUŽENÉ ŠKOLY UNESCO (ASSOCIATED SCHOOLS PROJECT NETWORK - ASPNET)

Program Pridružených škôl UNESCO vznikol v r. 1953 v 33 školách v 15 krajinách sveta. Dnes na programe participuje 7 000 inštitúcií ako predškolské zariadenia, základné a stredné školy, alebo inštitúcie pre vzdelávanie pedagógov v 171 krajinách. Sieť pridružených škôl patrí k najúspešnejším dlhodobým projektom UNESCO. Za vznikom

siete ASPnet bol zámer UNESCO podporiť účasť škôl v projektoch v snahe posilňovať ľudskú, etickú a kultúrnu dimenziu vzdelávania.

Medzi základné priority projektu ASPnet patria:

- výchova k mieru
- podpora vzdelávania a výchovy v oblasti medzinárodného porozumenia
- spolupráca pri ochrane ľudských práv a zabezpečovaní ľudských slobôd
- environmentálna výchova mladej generácie

V súčasnosti je do projektu Pridružených škôl zapojených 22 škôl zo Slovenska. Zaradenie školy do ASP siete môže znamenať významný prínos pre jej činnosť a očakáva sa, že škola bude svojimi aktivitami prispievať k napĺňaniu cieľov organizácie UNESCO.

Aktivity Základnej školy Ul.jahodnícka, Martin - pridruženej školy UNESCO:

1. Col.legi Marinanda-Salvador Espriu, Avinguda Kennedy 56 - 0832 El Masnou, Barcelona, Spain – spolupráca v rámci 1.- 4. roč.
  - zachovanie kultúrneho dedičstva – maľovanie a kreslenie historických budov nášho mesta s krátkou históriou budovy v prílohe kresby, výtvarné práce budú vymenené v rámci škôl UNESCO a vystavené v školách
  - pre ďalšie roky sa pripravuje spolupráca v rámci environmentálnej výchovy
2. ZŠ Křiby Zlín, Česká republika – škola zaradená v sieti škôl UNESCO – 3-ročná spolupráca:
  - pravidelné výmenné športové stretnutia žiakov
  - stretnutia pedagogických pracovníkov
  - výmena informácií o regiónoch, kde školy pôsobia: regionálne tradície – ľudová pranostika, porekadlá – spoločný kalendár pre rok 2006 s moravskou a turčianskou pranostikou doplnenou výtvarnými prácami žiakov obidvoch škôl

Lokalizácia základných škôl a školských zariadení v meste MARTIN

